

JAARVERSLAG 2004

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Bestuurlijke samenstelling	5
Stichtingsbestuur	5
Stichtingsbestuur Fonds Clingendael	5
Onderzoek	6
Algemeen	6
Meer specifiek	7
CIEP, CRU, en CCSS	8
Overige activiteiten	8
Opleidingen	9
Internationale Betrekkingen en Diplomatie	9
Europese Samenwerking	10
Internationale Veiligheid	11
Stafbureaus	13
Externe Betrekkingen	14
Internationale Spectator	15
Informatisering	16
Bibliotheek/Documentatie (Bidoc)	17
Bedrijfsvoering	18
Bijlagen	19
I Activiteiten:	19
(a) <i>Afdeling Onderzoek</i>	19
(b) <i>Afdeling Opleidingen</i>	22
(c) <i>Stafbureau Externe Betrekkingen</i>	28
(d) <i>Stafbureau Bibliotheek en Documentatie</i>	33
(e) <i>Optreden elders</i>	35
II Individuele bijdragen staf Clingendael	37
III Staf Clingendael	55
Mutaties	57

INLEIDING

Het stemt de leiding van het Instituut tot tevredenheid dat in het verslagjaar een groot deel van de voornemens die in het beleidsplan 2004 zijn gepresenteerd, kon worden gerealiseerd. Zo leverde Clingendael een belangrijke bijdrage aan het debat over de toekomst van het Nederlandse buitenlands beleid door middel van de collectieve publicatie *De herontdekking van de wereld*. Ook namen medewerkers van het Instituut actief deel aan de discussie over de gevolgen van de buitenlandse politiek van de regering Bush voor de transatlantische verhouding. In samenwerking met het Center for Transatlantic Studies van Johns Hopkins University in Washington werd een grote internationale conferentie gehouden over de toekomst van de NAVO, bij welke gelegenheid secretaris-generaal mr J.N. de Hoop Scheffer als spreker optrad. Overigens is deze conferentie een van de talrijke internationale bijeenkomsten geweest die in Clingendael zijn gehouden. Een bijzondere plaats hebben activiteiten ingenomen die verband hielden met het Nederlandse EU-voorzitterschap in de tweede helft van het jaar. Deze lagen niet alleen op het terrein van bijeenkomsten en onderzoek, maar vooral ook op het gebied van opleidingen. In samenwerking met het European Institute for Public Administration (Maastricht) werd een speciale cursus georganiseerd om enkele honderden Nederlandse ambtenaren voor te bereiden op hun taak bij de uitoefening van het voorzitterschap. De totstandkoming van deze cursus betekende een grote belasting voor de opleidingsstaf. Het einde van het Nederlandse EU-voorzitterschap viel samen met het verschijnen van een belangrijke Clingendael-publicatie over het zgn. Lissabon-proces. Relatief veel aandacht hebben daarnaast de inspanningen van het Instituut getrokken met betrekking tot de thematiek van “public diplomacy” en het imago van Nederland in het buitenland.

Wanneer in de aanhef wordt gesproken over realisatie van beleidsvoornemens, dan geldt dit nadrukkelijk ook voor de ambitie om in de sfeer van de diplomatenopleidingen meer landen buiten Europa te bereiken. Met het aanbieden in Clingendael van twee verschillende cursussen voor diplomaten uit Indonesië werden verwervingsinspanningen van enkele jaren bekroond. Ook met de gewaardeerde steun van het ministerie van Buitenlandse Zaken is een cursus voor diplomaten uit Pakistan verzorgd. De aanhoudende strijd in Soedan plaatste de leiding voor de vraag of het Instituut verantwoordelijkheid kon blijven aanvaarden voor het aanbieden van Clingendael-opleidingen ten behoeve van zowel diplomaten van het officiële bewind in Khartoem als van vertegenwoordigers van de tegenbeweging van het SPLA (met veel aanhang in het zuiden van het land). In nauw overleg met het ministerie van Buitenlandse Zaken en in het bijzonder de minister voor Ontwikkelingssamenwerking werd deze vraag vooralsnog positief beantwoord. Behalve in eigen land waren opleidingsmedewerkers van het Instituut ook buiten de eigen grenzen actief: o.a. in Bulgarije, Roemenië, Oeganda, Mozambique en Indonesië werden opleidingstaken uitgevoerd. Evenals in voorafgaande jaren was daarnaast het Bureau Externe Betrekkingen in vele andere landen betrokken bij het verzorgen van onderhandelingsseminars. Ook werkte het Bureau mee aan programma's van het NATO Defence College in Rome en verzorgde het trainingen voor Britse ambtenaren ter voorbereiding van het EU-voorzitterschap van het Verenigd Koninkrijk in de tweede helft van 2005. Verder werd een nieuw initiatief gestart op een voor het Instituut nieuw veld, namelijk dat van de voortgezette academische opleidingen. In samenwerking met de Universiteit Leiden is voor buitenlandse studenten de Masters-opleiding “International Relations and Diplomacy” gehouden.

Ten slotte werd met het ministerie van Defensie een afspraak gemaakt over de overplaatsing van de Leergang Topmanagement Defensie van het Instituut Defensie Leergangen naar Clingendael.

Niet minder verheugend is dat de intensieve discussie over de hervorming van de interne organisatie van het Instituut tot een goed einde kon worden gebracht. In samenspraak met het personeel en de Ondernemingsraad mocht de conclusie worden getrokken dat er voldoende draagvlak was gegroeid voor de invoering van drie thematische programma's die in de plaats zouden komen voor de bestaande afdelingen Opleidingen en Onderzoek. De nieuwe programma's, waarin opleiders én onderzoekers samenwerken, zijn: (1) het *Clingendael Diplomatic Studies Programme* (met een sub-programma voor *Global Governance*), (2) het *Clingendael European Studies Programme* en (3) het *Clingendael Security and Conflict Programme* (waarvan de *Conflict Research Unit* deel zal uitmaken). Tevens werd besloten dat het *Clingendael International Energy Programme* in ongewijzigde vorm als vierde programma zal functioneren. Het *Clingendael Centre for Strategic Studies*, het samenwerkingsverband met TNO dat in september 2003 werd opgericht, wordt verbonden met het genoemde Veiligheids- en Conflict Programma. Het nieuwe organisatiemodel is inmiddels per 1 januari 2005 ingevoerd.

Helaas werd het hierboven geschetste positieve beeld overschaduwd door een – onverwacht – negatief financieel resultaat van bijna vier ton (op een totale omzet van ruim acht miljoen). De oorzaken daarvan zijn kostenoverschrijdingen, alsmede een terugval in het aantal declarabele werkuren aan het eind van het verslagjaar. Naar aanleiding hiervan heeft de leiding besloten het interne systeem van het bewaken en beheersen van inkomsten en uitgaven aan te scherpen, en nauwlettend de toepassing daarvan te volgen.

Aangezien de huidige directeur, na een verbintenis van tien jaar, in de loop van 2005 zal terugtreden, heeft het Algemeen Bestuur (en in het bijzonder het Dagelijkse Bestuur) zich intensief met de opvolgingsprocedure beziggehouden. Het werd in deze taak bijgestaan door de adjunct-directeur en de beide afdelingsdirecteuren. Ook was er een rol weggelegd voor de Ondernemingsraad. Besloten is Prof.mr J.W. de Zwaan (hoogleraar in het Recht van de Europese Unie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam) te benoemen tot nieuwe directeur. Het ligt in de bedoeling dat hij zijn functie per 1 september 2005 zal aanvaarden. Tot die datum zal de huidige directeur in functie blijven. Aan het eind van het verslagjaar heeft het Instituut afscheid moeten nemen van drie leden van het Algemeen Bestuur die om statutaire redenen aftraden, te weten de vice-voorzitter mw Prof.dr G. Lycklama à Nijeholt en mr D.H. baron von Maltzahn en Prof.dr H.J.G. Beunders. De leiding is deze personen veel dank verschuldigd voor hun inspanningen ten behoeve van de bloei van het Instituut. Tot hun opvolgers werden benoemd: mr W.O. baron Bentinck van Schoonheten (oud-ambassadeur) , Prof.dr H.W. van den Doel (hoogleraar algemene geschiedenis in Leiden) en drs R. Meines (oud-journalist en partner van het consultancy bureau PraaningMeines). Het zittende bestuurslid mw Prof.dr M. den Boer werd verkozen tot nieuwe vice-voorzitter.

In het verslagjaar werd intern op vruchtbare wijze samengewerkt met de Ondernemingsraad en extern met de Eenheid Strategische Beleidsplanning (SPL) van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Tot slot mag niet onvermeld blijven dat Clingendael behoorde tot de mede-oprichters van de The Hague Academic Coalition, het samenwerkingsverband tussen Haagse instellingen van (post-) academisch onderwijs dat met krachtige steun van het Haagse Gemeentebestuur in 2004 van de grond is gekomen.

A. van Staden

BESTUURLIJKE SAMENSTELLING

Stichtingsbestuur

Aan het eind van het verslagjaar was de samenstelling van het Bestuur als volgt:

mr H. van den Broek (voorzitter)
prof.dr H.J.G. Beunders
mw prof.dr M. den Boer
luitenant-generaal b.d. Prof. B.A.C. Droste
mw prof.dr G. Lycklama à Nijeholt (vice-voorzitter)
mr D.H. baron von Maltzahn
mr E.H. Pijnacker Hordijk
cdra b.d. drs B. de Rooter (penningmeester)
mr J.H. Schraven
generaal b.d. A.K. van der Vlis
drs D. Vriesendorp
prof.dr A. van Staden (secretaris)

Stichtingsbestuur Fonds Clingendael

Aan het eind van het verslagjaar was de samenstelling van het Bestuur als volgt:

prof.mr drs H. Langman (voorzitter)
mr W.F. Dutilh
mr W.O. Russell
cdra b.d. drs B. de Rooter (penningmeester)
M.E.R. barones de Vos van Steenwijk-Groeneveld, lic. (vice-voorzitter)
prof.dr A. van Staden (secretaris)

ONDERZOEK

Algemeen

Ook in 2004 heeft het onderzoek van Instituut Clingendael zich afgespeeld binnen de drie thematische clusters die sedert een aantal jaren als de hoofdthema's binnen het onderzoek gelden. Deze drie aandachtsgebieden betreffen:

1. *Buitenlandse betrekkingen en internationale samenwerking*
2. *Europese integratie en samenwerking*
3. *Conflict- en veiligheidsvraagstukken*

Bij dit verslag passen enkele inleidende kanttekeningen. Ten eerste, en als wellicht belangrijkste opmerking, het hier voorliggende overzicht van activiteiten is het laatste onderzoeksverslag van de afdeling Onderzoek. De per 1 januari 2005 ingevoerde nieuwe thematische programmastructuur betekent dat de voor het Instituut Clingendael zo kenmerkende indeling in twee afdelingen niet langer bestaat. Verslaglegging van het onderzoek zal in de toekomst per programma plaatsvinden. Overigens is dit dan de afronding van een ontwikkeling die al eerder in gang was gezet, waarbij medewerkers van de afdeling Opleidingen eveneens onderzoek verrichtten c.q. bij onderzoeksprojecten betrokken waren.

Ten tweede, zoals in de voorgaande jaren heeft ook in 2004 de actualiteit een zware wissel getrokken op het onderzoeksprogramma en op de medewerkers van de afdeling Onderzoek. De blijvende dreiging van het internationaal terrorisme – met de aanslagen in Madrid als een *wake-up call* voor Europa- in combinatie met het verdere – moeizame – verloop van de operaties tot stabilisering en wederopbouw van Irak (en in mindere mate Afghanistan), heeft veel van de afdeling gevraagd, in het bijzonder ook in de vorm van optreden ten behoeve van de media en de organisatie van seminars (o.a. over Irak, terrorisme & massavernietigingswapens en het Midden-Oosten). In het verlengde daarvan moet gewezen worden op de bijzondere aandacht die in 2004 is uitgegaan naar de Europees-Amerikaanse betrekkingen, vooral dan de toekomst en betekenis van het Transatlantisch samenwerkingsverband. De mogelijke rol en reikwijdte van de NAVO als instrument voor het bestrijden van mondiale dreigingen en de Amerikaanse presidentsverkiezingen stonden daarbij centraal.

Ook door de actualiteit gedictieerd heeft op het vlak van de Europese Unie het Nederlandse voorzitterschap van de tweede helft van 2004 de nodige aandacht gekregen (inclusief de kwestie van de Turkse toetreding tot de Unie). In de aanloop is het Nederlandse voorzitterschap onderwerp van discussie geweest tijdens een drietal grootschalige internationale bijeenkomsten. Vermelding verdienen hierbij de in samenwerking met het Ministerie van Defensie georganiseerde conferentie over de Nederlandse inzet op het vlak van het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid, en de met de Trans European Political Studies Association (TEPSA) georganiseerde bijeenkomst over de Nederlandse voorzitterschapagenda. Tijdens het voorzitterschap is in samenwerking met de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie van het ministerie van Buitenlandse Zaken

aangevangen met de voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van een gezamenlijk uit te voeren evaluatie van het Nederlandse EU-voorzitterschap.

Tot slot, en ten derde, heeft de afdeling Onderzoek, veelal met steun van en in samenwerking met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, in 2004 een zeer intensief programma op het terrein van de bilaterale relaties afgewerkt. Zo werden bilaterale bijeenkomsten belegd met Frankrijk (i.s.m. het Franse Ministerie van Buitenlandse Zaken), met Italië (i.s.m. het ISPI te Milaan), het Verenigd Koninkrijk (i.s.m. het Royal Institute for International Affairs in Londen), en tot slot, organiseerde de afdeling i.s.m. met Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen (Brussel) de derde Belgisch-Nederlandse Conferentie (BNC), die ditmaal in Den Haag plaatsvond.

Meer specifiek

In 2004 werd door de afdeling Onderzoek een twintigtal grotere conferenties en seminars georganiseerd, waaronder – zoals hiervoor reeds vermeld – een aantal internationale bijeenkomsten. In aanvulling daarop zijn bijeenkomsten georganiseerd door de onder verantwoordelijkheid van de afdeling functionerende subeenheden, d.w.z. het *Clingendael International Energy Programme* (CIEP), de *Clingendael Conflict Research Unit* (CRU) en het *Clingendael Centre for Strategic Studies* (zie hierna). Van deze activiteiten wordt separaat in de jaarverslagen van deze eenheden verslag gedaan. Dit relatief grote aantal evenementen is vooral een gevolg van het Nederlandse EU-voorzitterschap. Tijdens deze bijeenkomsten werd een breed scala aan onderwerpen besproken, variërend van de voortgang inzake het overleg in het kader van de wereldhandelsronde tot en met de relatie tussen de Islam en democratie. Naast de hiervoor reeds genoemde evenementen moet hier in het bijzonder gewezen worden op een serie van bijeenkomsten die de relatie tussen de Europese Unie en de haar omringende regio's/ landen tot onderwerp had. In dat kader is gesproken over de relatie met Rusland, Moldavië, Wit-Rusland en Oekraïne, terwijl ook de mogelijke rol van de EU in het Midden-Oosten onderwerp is geweest van een bijeenkomst. Bijzondere vermelding verdient daarnaast de in samenwerking met Johns Hopkins University (Washington) georganiseerde conferentie *Global NATO*, waarop de mogelijke rol van de NAVO bij de bestrijding van mondiale veiligheidsdreigingen werd besproken. Deze conferentie werd afgesloten met een toespraak van de Secretaris-Generaal van de NAVO, De Hoop Scheffer.

In 2004 is tevens een reeks van substantiële publicaties uitgekomen (notities en essays), zowel Nederlands- als Engelstalig, o.a. over het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid, het Lissabon-proces, de relaties met Oost-Europa, het Non-proliferatieregime en de Europese rol in het Midden-Oosten. Zoals altijd werden daarnaast tal van individuele bijdragen geleverd aan extern gepubliceerde boeken, tijdschriften, kranten, etc. (voor een overzicht wordt verwezen naar de bijlagen bij dit jaarverslag).

Vier publicaties verdienen hier bijzondere vermelding. Ten eerste, de Clingendael-notitie *De herontdekking van de wereld. Nederlands buitenlands beleid in revisie*, geschreven door een aantal Clingendael-medewerkers. Deze publicatie is het resultaat van een in 2003 gestart project, waarbij de vraag centraal stond in hoeverre veranderingen in het internationaal bestel en de directe Europese omgeving voor Nederland aanleiding zouden moeten zijn tot een verschuiving van accenten in zijn buitenlands beleid. Daarbij stonden de Atlantische, Europese en mondiale oriëntatie van Nederland in onderlinge samenhang centraal.

Ten tweede, de Clingendael-study *The usability of the European armed forces; measuring input and output to military effectiveness*. In deze studie wordt een methodologie ontwikkeld aan de hand waarvan kan worden vastgesteld in hoeverre de militaire capaciteiten van individuele lidstaten van de EU, de desbetreffende landen kandidaat maken voor deelname aan EVDB-operaties in het hogere geweldsspectrum. Dit alles tegen de achtergrond van de mede in het kader van de Europese grondwet gemaakte afspraken over permanent gestructureerde samenwerking, m.a.w. militaire inzet onder de vlag van de EU door een beperkt aantal daarvoor gekwalificeerde landen.

Ten derde, de Clingendael-study *The Lisbon-process; lack of commitment, hard choices and the search for political will*. In deze studie worden de oorzaken geanalyseerd van de tot nu toe tegenvallende resultaten van het Lissabon-proces en voorstellen geformuleerd tot verbetering en versterking van dit proces. Deze studie was in het bijzonder actueel in het licht van de Nederlandse EU-voorzitterschapagenda en loopt vooruit op de mid-term review van het Lissabon-proces, die onder het Luxemburgse EU-voorzitterschap zal worden gehouden.

Tot slot, en als vierde, de Clingendael-study *The political dynamics of constitutional reform; reflections on the Convention on the future of Europe*. Deze publicatie is een uitvloeisel van een internationaal Clingendael-seminar in juni 2003 gehouden, waarin een keur aan experts een analyse heeft gegeven van het verloop en de betekenis van de Europese Conventie, en het resultaat ervan, d.w.z. het ontwerp-grondwettelijk verdrag. Hun presentaties zijn door middel van deze publicaties tot boekvorm uitgewerkt.

CIEP, CRU EN CCSS

Zoals reeds aangegeven functioneert onder de inhoudelijke verantwoordelijkheid van de afdeling Onderzoek een drietal subeenheden. Het *Clingendael International Energy Programme* (CIEP) en de *Clingendael Conflict Research Unit* (CRU), en sinds het najaar van 2003 het *Clingendael Centre for Strategic Studies* (CCSS: een samenwerkingsverband met TNO). Deze drie eenheden opereren op basis van een grote mate van zelfstandigheid, hetgeen o.a. tot uitdrukking komt in verslaglegging van activiteiten in de vorm van een eigen jaarverslag (zie voor de jaarverslagen de Clingendael website onder CIEP/CRU/CCSS). Hier wordt volstaan met te vermelden dat in 2004 het CIEP het reeds eerder, o.a. in samenwerking met de Europese Commissie (DG-TREN), in gang gezette onderzoek naar de energiezekerheid/-veiligheid van de Europese Unie heeft voortgezet. Daarnaast is het thema van *duurzame energievoorziening* ter hand genomen. Het onderzoek van de CRU – dat in zeer nauwe afstemming met de Directie Mensenrechten en Vredesopbouw (DMV) van het ministerie van Buitenlandse Zaken wordt uitgevoerd – beweegt zich steeds sterker op het breukvlak van veiligheid en ontwikkeling, waarbij naast het verrichten van stabiliteitsanalyses van landen in samenwerking met het ministerie van Buitenlandse Zaken o.a. de operationele samenwerking tussen het militaire apparaat en ontwikkelingssamenwerking bij Security Sector Reform in door conflict getroffen gebieden, aandacht krijgt. Dit onderwerp is o.a. besproken tijdens een gemeenschappelijk Nederlands-Brits seminar met deelname van de Nederlandse ministeries van Defensie en Buitenlandse Zaken.

Overige activiteiten

Ook in 2004 zijn medewerkers van de afdeling Onderzoek intensief betrokken geweest bij opleidingen (zowel van Clingendael zelf als daarbuiten), publieksactiviteiten, externe conferenties en seminars, bij de advisering van in het bijzonder de Nederlandse overheid en de uitvoering van onderzoeksopdrachten. De cyclus van EU-voorzitterschapsbijeenkomsten werd i.s.m. het bureau Externe Betrekkingen voortgezet met een bijeenkomst bij gelegenheid van het *Ierse* voorzitterschap.

Ook de hechte samenwerking met de *Eenheid Strategische Beleidsplanning* (SPL) van het ministerie van Buitenlandse Zaken werd voortgezet. In het kader van deze samenwerking vindt een wederzijdse detachering plaats. Tevens worden gezamenlijk seminars en studiebijeenkomsten georganiseerd.

OPLEIDINGEN

Het werk van de afdeling Opleidingen kon in 2004 de vruchten plukken van een bijzonder actieve acquisitie van de verschillende secties in het voorgaande jaar. In het verslagjaar werd dan ook een zeer groot volume van activiteiten (cursussen en seminars) bereikt.

Het jaar 2004 is voor de afdeling een jaar geweest waarin verloop en uitbreiding van personeel moesten worden opgevangen. Een opleidingscoördinator (Wil Wassen) is met vervroegd pensioen gegaan, twee andere wetenschappelijke medewerkers (Ingrid D'Hooghe en Tanja Gonggrijp) hebben hun dienstverband medio 2004 beëindigd en het plaatsvervangend hoofd van de afdeling, Ltkol. Richard van Eijsden, is in het laatste kwartaal van het jaar teruggekeerd naar de Koninklijke Landmacht (en inmiddels opgevolgd door Kapitein ter Zee Bart van Gameren). Maar liefst vier nieuwe personeelsleden zijn in 2004 aangesteld: Simone Eysink, Jérôme Larosch en Ute Seela bij de sectie Internationale Betrekkingen & Diplomatie en Ulrich Mans bij de sectie Internationale Veiligheid en Conflictsituaties. Peter van Grinsven is doorgestroomd van Internationale Betrekkingen & Diplomatie naar Europese Samenwerking. Een en ander heeft in het bijzonder een beroep gedaan op de flexibiliteit in de sector van de diplomatieke opleidingen, waar gelijktijdig sprake was van een uitbreiding van het cursusaanbod. Positief aspect van de nieuwe aanstellingen was dat de expertise van Clingendael op verschillende gebieden opnieuw is versterkt.

De belasting van Huys Clingendael als gevolg van de vele parallel lopende opleidingsactiviteiten blijft een zaak die de aandacht van de organisatie verdient. Cursisten geven de voorkeur aan het Huys als onderwijslocatie, maar die wens kan niet in alle gevallen worden gehonoreerd. De druk op de onderwijsruimte en ondersteunende faciliteiten zal in 2005 groter worden als gevolg van de plaatsing van de Leergang Topmanagement Defensie in Clingendael, met drie opleidingen over twee jaar waarvan per LTD 14 weken worden verzorgd.

Ten slotte vonden de werkzaamheden in het verslagjaar plaats tegen de achtergrond van de herstructurering van het Instituut. Het verslagjaar is het laatste jaar voor de afdeling Opleidingen op Clingendael. De Gemengde Projectgroepen bleken in 2004 niet naar wens te functioneren en Opleidingen heeft zich achter het idee van een nieuwe structuur geschaard. In deze overgangsfase bleken de adviezen van de Adviesraad Opleidingen, die wel blijft bestaan, bijzonder nuttig.

Sectie Internationale Betrekkingen & Diplomatie

In het afgelopen jaar is het aanbod van opleidingen en activiteiten op het gebied van institutionele samenwerking met buitenlandse instituten aanzienlijk vergroot. Het uit te voeren pakket bestond uit 22 verschillende projecten, voornamelijk bestaande uit trajecten van één tot drie maanden. Het jaar stond vooral in het teken van het ontwikkelen van projecten voor nieuwe doelgroepen en het aanpassen van bestaande opleidingen aan veranderende omstandigheden. Ook werd er een belangrijke wissel getrokken op de sectie in het ontwikkelen van nieuwe interactieve werkvormen en evaluatiemethodieken.

De nadruk op de beleidsimplicaties van buitenlands beleid en de analyse van actuele dilemma's in de wereldpolitiek vormde het leidende principe in het organiseren van de opleidingsactiviteiten. Dit impliceert dat de sectie zich bezighoudt met praktisch alle kerntaken van buitenlands beleid, doorspekt met diverse internationale vaardighedenprogramma's. De analyse van de behoeften van een specifieke doelgroep bepaalt vervolgens de keuze voor inhoudelijke thema's en vaardighedenprogramma's in een desbetreffend curriculum. Terugkijkend kan geconstateerd worden dat Europese samenwerking, ontwikkelingsvraagstukken, internationale economische betrekkingen en internationale veiligheid de belangrijkste aandachtsvelden in de diplomatieke trainingen waren. Uiteraard vond er een voortdurende wisselwerking plaats met de regionale achtergronden van de diplomaten die op Clingendael hun training ontvingen. De belangrijkste regio's in deze waren Midden- en Oost-Europa, Centraal-Azië, Zuid-Oost Azië en de Hoorn van Afrika.

Nieuw in het opleidingspakket waren de opleidingen voor de diplomatieke diensten van Indonesië en Pakistan. Het afgelopen jaar was het eerste jaar van de samenwerking met Indonesië. Maar liefst 44 Indonesische diplomaten werden in drie verschillende opleidingen (junior, midcareer en senior) getraind. De projecten zijn uitstekend verlopen waarbij de sectie zeer wel in staat was de nodige abstractieverschillen tussen de verschillende niveaus aan te brengen. Diplomaten van de Soedanese regering en vertegenwoordigers van de SPLM ontvingen ieder een training van vier weken. Nadruk werd gelegd op de regionale situatie en de relatie Afrika – EU. Voor volgend jaar wordt het eerste geïntegreerde project voorbereid: dan zullen de regering en de SPLM gezamenlijk een diplomatieke training volgen.

De uitvoering van het zogenaamde Matra-contract nam in 2004 een groot deel van de werkzaamheden in beslag. In drie grote leergangen en een alumnicursus werden 84 diplomaten uit 26 verschillende Midden- en Oost-Europese en Centraal-Aziatische landen getraind. Er is een belangrijke verdiepingsslag gemaakt in de samenwerking met de diplomatieke academies van Roemenië en Bulgarije. Clingendael heeft een belangrijke rol gespeeld in het oprichtingsjaar van het diplomatieke instituut in Sofia. De samenwerking met beide instituten wordt in de periode 2005-2007 gecontinueerd.

Voor de Nederlandse markt werden alle projecten volgens plan uitgevoerd. De samenwerking met het ministerie van Buitenlandse Zaken in seminars Diplomatie in Beweging werd gecontinueerd, evenals de Leergang Internationaal Beleid voor het ministerie van LNV. In 2005 zal de vijfde LNV leergang plaatsvinden. De Leergang Buitenlandse Betrekkingen (LBB), de langstlopende opleiding van Clingendael, werd op een nieuwe leest geschoeid met als centrale lijn de toepassing van internationale politiek op de Nederlandse beleidspraktijk. Volgend jaar zal de 60ste editie van de LBB uitgevoerd worden, zeer zeker een moment om met speciale aandacht stil te blijven staan. De Masters opleiding in samenwerking met Leiden kende een goede start en zal ook in 2005 gecontinueerd worden.

Ten slotte mag niet onvermeld blijven dat medewerkers van de sectie zich ook in andere hoedanigheden hebben gemanifesteerd. Hierbij moet gedacht worden aan het geven van lezingen, publiceren van diverse artikelen, lesgeven in het buitenland, deelname aan diplomatieke netwerken en het voeren van secretariaat van de Adviesraad Opleidingen.

Sectie Europese Samenwerking

Het jaar 2004 stond grotendeels in het teken van het Nederlandse EU voorzitterschap. In de maanden maart tot en met mei vond de interdepartementale EU voorzitterschapscursus *'Nederland op weg naar het Raadsvoorzitterschap'* plaats. Aan deze cursus, die gezamenlijk met het European Institute of Public Administration (EIPA) was ontwikkeld en werd uitgevoerd, namen in totaal 550 direct bij het EU voorzitterschap betrokken ambtenaren deel. De training vond plaats in het NH Leeuwenhorst Hotel te Noordwijkerhout. Het programma omvatte drie modules, waarbij twee modules meer uitvoeringen kenden en de laatste module voor de totale doelgroep was bestemd. De samenwerking

met EIPA verliep uitstekend en probleemloos en beide Instituten zijn voornemens in de toekomst vaker samen te werken.

Ook de EZ managementconferentie, die Clingendael in samenwerking met het ROI op 4 maart in de Koninklijke Schouwburg organiseerde, was geheel gewijd aan het komende EU voorzitterschap. Naast de minister van Economische Zaken Laurens-Jan Brinkhorst, leverden ook Europees Commissaris Frits Bolkestein, en de Nederlandse Permanente Vertegenwoordiger bij de EU Thom de Bruijn bijdragen aan deze conferentie voor de top 100 van EZ.

Met het oog op het Nederlandse EU voorzitterschap nam ES het initiatief in het voorjaar niet één, maar tweemaal de interdepartementale cursus voor LNV, V&W, VROM en EZ te organiseren. Tijdens deze training werden de deelnemers goed voorbereid op het voorzitterschap. Verder speelde in alle bestaande maatwerk cursussen voor verschillende Nederlandse ministeries, het thema EU voorzitterschap vanzelfsprekend een grote rol. ES verzorgde in 2004 maatwerkprogramma's voor de ministeries van SZW, EZ, V&W, Justitie, Buitenlandse Zaken en het LNV expertisecentrum. Daarnaast verzorgde ES wederom de EU module in het Rijkstrainees programma van de Haagse vestiging van Universiteit Leiden, de EU module voor de Defensietrainees en vond er in 2004 twee maal een Concourstraining plaats in opdracht van het ministerie van BZK (juni en oktober). In juni werd het actualiteitenseminar 'Nederland in de uitgebreide Unie' georganiseerd voor medewerkers van het ministerie van Buitenlandse Zaken, in het kader van het overplaatsingsprogramma.

Ook waren er diverse nieuwe opdrachtgevers. Zo organiseerde ES in januari in opdracht van DG-Water van het ministerie van V&W twee activiteiten, een brainstormsessie en een workshop, teneinde de effectiviteit van de inzet van DG-W in Brussel te vergroten. In diezelfde maand vond een nieuwe cursus voor de LSOP plaats over het onderwerp 'politie en justitiële samenwerking in strafzaken en de taakuitoefening van de politie'. In september werd er een eendaags seminar gehouden voor een nieuwe doelgroep, namelijk ambtenaren die EU regels moeten voeren van het Agentschap SZW. Deze doelgroep vereist een andere aanpak dan normaal. Voor de afdeling Internationalisering van de NUFFIC tenslotte werd een debat georganiseerd over de dynamiek van het Europese integratieproces.

Naast cursussen voor Nederlandse doelgroepen vonden er in 2004 wederom twee ADEPT-'How to operate in Brussels' voor 100 buitenlandse ambtenaren en één ADEPT-Social Affairs and Employment voor 50 ambtenaren plaats. Leden van de sectie verzorgden tevens trainingen op lokatie o.a. in Polen en Bulgarije. Kortom het was een interessant en intensief jaar, met uitzonderlijk goede financiële verdiensten.

Sectie Internationale Veiligheid & Conflictsituaties

De sectie heeft in 2004 een veelzijdig en omvangrijk pakket aan opleidingen gerealiseerd, dat in totaal 474 dagdelen omvatte, waarbij 430 cursisten mochten worden verwelkomd. De vorig jaar genoemde activiteiten hebben in 2004 geleid tot een aantal prestigieuze opleidingen, waaronder een aantal nieuwe initiatieven.

'Oude' maar beproefde opleidingen zoals de cursus Crisisbeheersing (CCB) en de cursus Internationale Veiligheid (CIV) blijken onveranderd succesvol en bleven derhalve in 2004 deel uitmaken van het werkpakket. In 2004 werd daarnaast wederom steun verleend aan de Leergang Topmanagement Defensie (LTD). Deze leergang werd in samenspraak met het Instituut Defensie Leergangen (IDL) door de sectie aan de actualiteit getoetst, ontworpen en begeleid. Ook heeft de sectie, in het kader van de Hogere Defensievorming (HDV), de module Vredes- en Veiligheidsvraagstukken ontwikkeld, in samenspraak met het IDL.

Voor personeel dat uitgezonden wordt naar het Midden-Oosten is evenals voorgaande jaren de UNTSO cursus gehouden op het IDL; De UNTSO Partnercursus is gehouden op het Instituut Clingendael. Voor civiele politiefunctionarissen werden in opdracht van het Nederlands Centrum voor

Internationale Politiesamenwerking (NCIPS) in het kader van UN- (UNFICYP Cyprus), EU- (EUPM BiH) en OSCE- (EUPM Servië Montenegro) CIVPOL missies, door Clingendael lezingen verzorgd. Individueel werden, voor op zeer korte termijn uit te zenden sleutelfunctionarissen, evenals vorig jaar diverse maatcursussen verzorgd. Het betrof defensiepersoneel (KMar en KL) in het kader van hun inzet voor Stabilisation Force in BiH (SFOR) en Stabilisation Force Irak (SFIR). De evaluatieverslagen van alle cursussen geven aan dat de cursisten over het algemeen zeer tevreden waren met het geleverde product.

De sectie participeert sinds 2001 in de 'Core Group in Training for Civilian Crisismanagement', die, ten behoeve van professionalisering op het gebied van crisismanagement, curricula heeft ontworpen ten behoeve van civiele ambtenaren in *peacekeeping*missies. De verwachting is dat dit in een volgende fase daadwerkelijk zal leiden tot de realisatie van opleidingen, met name op het terrein van 'rule of law'.

In samenwerking met de School voor Politie Leiderschap (LSOP) vond in 2004 de derde internationale opleiding voor hogere politiefunctiearissen plaats. Doelstelling van de opleiding is de deelnemers in staat te stellen om te gaan met de internationale context van hun werk. Het gaat daarbij om kennis van en inzicht in mondiale en Europese ontwikkelingen in het algemeen, en de specifieke invloed daarvan op de politiezorg in binnen- en buitenland in het bijzonder. Aan het programma nemen (plaatsvervangend) Korpschefs, districts-, bureauchefs en divisieleiders deel. Ook is een aantal plaatsen gereserveerd voor mensen met een (nationale of internationale) strategische functie, zoals medewerkers van Europol, het ministerie van Binnenlandse Zaken en de Koninklijke Marechaussee. De high-profile doelgroep en netwerkfunctie van deze opleiding maken dat de opleiding ook als denktank fungeert binnen de Nederlandse politie. De opleiding blijkt bijzonder succesvol en wordt daarom in 2005 voortgezet.

De opleiding 'Good Governance and the Role of the Armed Forces in a Democracy' voor Indonesische gezagsdragers, politici, media, wetenschappers en NGO's werd in 2004 voor de tweede maal georganiseerd. In 2004 is op een vergelijkbaar terrein een nieuw opleidingsproject van start gegaan in Oeganda. Op aanvraag van de Oegandese overheid, en in samenwerking met de Nederlandse Ambassade in Oeganda, heeft IV&C een trainingsprogramma ontwikkeld in het kader van het door Oeganda in gang gezette *Defence Review* proces. Het doel van deze *Review* is de ontwikkeling en implementatie van een strategisch veiligheidsbeleid voor Oeganda. Clingendael heeft met zijn lokale partner, de Uganda Martyrs University, de opleiding getiteld 'Leadership Training for Key Actors in Security Policy and Management in Oeganda' opgezet en de eerste van twee seminars gerealiseerd. Aan de seminars namen ambtenaren van diverse departementen uit de veiligheidssector deel. De seminars faciliteren de dialoog tussen de betrokken departementen en beogen het draagvlak voor het *Defence Review* proces binnen de Oegandese overheidsinstellingen te vergroten.

De opleidingen die de sectie in 2004 heeft ontwikkeld liggen niet alleen op het terrein van 'traditionele' veiligheidsvraagstukken. De sectie is werkzaam op het terrein van veiligheidsvraagstukken in brede zin, zowel nationaal als internationaal, voor Nederlandse als buitenlandse doelgroepen. Tot slot dient te worden vermeld dat de medewerkers hun expertise actief hebben aangewend voor andere dan opleidingsactiviteiten. Dit moge blijken uit diverse publicaties, lezingen en andere publieke optredens.

STAFBUREAUS

De stafbureaus van het Instituut hebben een dragende functie. Zij functioneren als ondersteuners van het instituut als geheel en van de beide afdelingen in het bijzonder. Daarnaast ontplooiën sommige bureaus (met name Externe Betrekkingen en de Internationale Spectator) activiteiten op eigen kracht. Maar ook Informatisering (de ontwikkeling van een nieuwe Clingendael website) en Bibliotheek/Documentatie (het opstellen van literatuuroverzichten en het adviseren van externe bibliotheken) hebben op onderdelen eigen projecten.

De stafbureaus hebben voldaan aan de voornemens in het beleidsplan voor het jaar 2004, inclusief de invoering van een tijdschrijfsysteem, waarin speciaal het bureau Informatisering fors geïnvesteerd heeft. Wel heeft, rond het midden van het jaar, een verschuiving van taken plaatsgevonden. Het Stafbureau Bedrijfsvoering concentreert zich sinds het najaar geheel op logistieke en financiële taken, de personele zaken zijn direct onder de adjunct-directeur gebracht. De adjunct-directeur heeft de verantwoordelijkheid voor het effectief functioneren van de stafbureaus. In die zin is hij ook verantwoordelijk voor de organisatorische kwesties die de afdelingen overstijgen.

Het belangrijkste vraagstuk op het terrein van algemene organisatie en personeelsbeleid was de voorbereiding van de herstructurering van het Instituut. Deze herstructurering werd niet voorzien in het beleidsplan voor 2004, maar heeft het leven op het Instituut in hoge mate beheerst. De consequentie van het directiebesluit om de afdelingen Onderzoek en Opleidingen per 1 januari 2005 op te heffen heeft geleid tot een intensief en complex proces van consultatie en besluitvorming.

Dit proces is in januari 2004 ingezet en heeft de toon in het overleg tussen Ondernemingsraad en Directie bepaald. In goed overleg werd vooruitgang geboekt. Belangrijk was de steun van zowel Bestuur als staf voor het idee dat de werkprocessen en de organisatiestructuur meer met elkaar in overeenstemming worden gebracht, hetgeen zal leiden tot vervanging van de afdelingen Onderzoek en Opleidingen door vier Programma's (Diplomatie, Europa, Veiligheid, Energie). Gedurende het jaar werden vele formele en informele, algemene en bijzondere vergaderingen aan dit onderwerp gewijd.

Een en ander mondde uit in een strategieplan dat als bijlage is toegevoegd aan het beleidsplan 2005. Stafleden kregen soms nieuwe, soms andere functies. Een groot aantal wisselde van kamer. Sinds 1 september berustte de uitvoering van het personeelsbeleid bij de Clingendael personeelsconsulent. Mede door de herstructurering is het personeelswerk aanmerkelijk toegenomen.

Het personeelsbestand heeft in de loop van het jaar 21 mutaties ondergaan. Over het algemeen zijn de ontstane vacatures vervuld, maar in een enkel geval is besloten de vacature te gebruiken om de financiële gevolgen van de herstructurering op te vangen. Een en ander uitte zich niet in de aanstelling van nieuwe stafleden, noch bestond de noodzaak stafleden te ontslaan. Het werd echter wel duidelijk dat een vrij groot aantal functies in de nieuwe structuur moest worden opgewaardeerd. Dat gold met name de plaatsvervangend hoofden van de Programma's en voor ondersteunende administratieve staf. De enige nieuw geschapen functie werd die van Hoofd Internationale Veiligheid en Conflict.

Bijzondere vermelding verdient de selectie van een nieuwe directeur door een commissie bestaande uit de leden van het Dagelijks Bestuur en de adjunct-directeur als toegevoegd secretaris. De nieuwe directeur, prof. dr Jaap de Zwaan, zal op 1 september 2005 aantreden. Naast een nieuwe organisatiestructuur werden een nieuwe formatie en bijbehorende functiebeschrijvingen ontworpen.

Diverse nieuwe regelingen werden ingevoerd, zoals een reglement voor bonussen en gratificaties. Een geheel nieuwe regeling voor woon/werkverkeer zag het licht. Het Instituut kan dit jaar opnieuw een 40-urige werkweek financieren. De meeste stafleden maken gebruik van deze mogelijkheid. Hetzelfde geldt voor de regeling aangaande kinderopvang. Het verzuimpercentage wegens ziekte lag in het afgelopen jaar op 2.8% (landelijk gemiddelde 4.7%).

EXTERNE BETREKKINGEN (zie voor volledige lijst van activiteiten bijlage 1c)

Het beleidsplan 2004 vermeldt vier hoofdtaken voor het Bureau Externe Betrekkingen:

- taak I: de verzorging van de algemene public relations en de mondelinge en schriftelijke voorlichting van het Instituut
- taak II: de organisatie, begeleiding en coördinatie van zowel klein- als grootschalige bijeenkomsten en bezoekersprogramma's
- taak III: de acquisitie, coördinatie en implementatie van (inter)nationale programma's en projecten, waarbij adviserend wordt opgetreden naar de beide afdelingen van het Instituut
- taak IV: de verzorging van programma's internationaal onderhandelen, zowel intern als extern, en de participatie in internationaal onderzoek op dat terrein.

De taken I en II werden uitgevoerd door de stafleden Gans en Houpt; de taken III en IV door de stafleden Postma en Meerts. Op 1 oktober heeft de heer Postma een functie buiten Clingendael aanvaard, de heer Meerts heeft zijn taken overgenomen.

Public relations en voorlichting: Het netwerk rond Clingendael wordt gestaag uitgebreid en in 2004 is een nieuwe Clingendael-brochure uitgebracht. Het bureau heeft vooruitgang geboekt in het scheppen van meer uniformiteit in de vormgeving van de Clingendael-publicaties. Het aantal werkbezoeken, lezingen en conferenties heeft zich in 2004 gestabiliseerd op het niveau van het voorgaande jaar. Als deel van de The Hague Academic Coalition (de Carnegie Stichting, het Institute of Social Studies, de Haagse Vestiging van de Universiteit van Leiden, het Asser Instituut en Clingendael) is in maart 2004 de conferentie "From Peace to Justice" gehouden. De Coalition is inmiddels geformaliseerd in een stichting.

Acquisitie en begeleiding van projecten en advisering daaromtrent vormde een belangrijke ondersteunende taak van het bureau Externe Betrekkingen. Gehoopt werd dat invoering van tijdschrijven het voor 2004 mogelijk maakte de dienstverlening van en aan andere instituutsonderdelen meer zichtbaar te maken. Deze verwachting kon gedeeltelijk worden waargemaakt, verdere gewenning aan het systeem is zeker noodzakelijk.

De capaciteit voor meer training in internationale onderhandelingsprocessen stond in 2004 zwaar onder druk omdat de afdeling Opleidingen van Clingendael en instituten in binnen- en buitenland een groot beroep op de beschikbare EB-staf deden, terwijl deze capaciteit in het laatste kwartaal gehalveerd werd. Trainers zijn schaars en duur. Externe Betrekkingen heeft daarom een serie "train the trainer" sessies voor Clingendael staf geïmplementeerd. Een nieuwe EB-activiteit was het opzetten en uitvoeren van een literatuur- en praktijkprogramma Internationaal Onderhandelen binnen de Masters-opleiding "International Relations and Diplomacy" in de tweede helft van 2004. In de rest van het jaar zijn seminars uitgevoerd voor de University for Peace (San José), de universiteiten van Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Oxford en Nottingham. Voorts werden seminars gegeven voor diplomaten en ambtenaren binnen Britse, Duitse, Armeense, Servische, en Montenegrijnse overheidsinstellingen. In Rome en Stavanger werden hoge militairen getraind in het gebruik van

onderhandelingstechnieken. Het bureau werkte tevens voor de Europese Unie, zowel in Brussel als in Dublin ('European Action Service' in oprichting) en Den Haag (European Diplomatic Programme).

Onderzoek ten aanzien van internationale onderhandelingsprocessen was de bijdrage van Externe Betrekkingen aan de Clingendael onderzoeksprogramma's. Binnen het Instituut werd deelgenomen aan de Gemengde Project Groep (GPG) Europees Procesmanagement. In het kader van het project Processes of International Negotiation (PIN) zag de bundel 'Negotiating European Union' het licht.

INTERNATIONALE SPECTATOR

Ten vervolge op de enkele jaren geleden ingeslagen weg heeft het maandblad *Internationale Spectator* in het jaar 2004 (jaargang 58) in al zijn afleveringen een specifieke thematiek behandeld in de vorm van clusters van artikelen. Die behandelde thema's waren: de 'Illiberal democracy' (januari); het buitenlands beleid van de Verenigde Staten (februari en oktober); Duitsland op drift? (april); de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking (mei); het multilateralisme (juli/augustus); de identiteit van Rusland (juli/augustus); het dilemma van bestuurbaarheid en legitimiteit van de Europese Unie (september); een zoektocht naar de voedingsbodem van het internationaal terrorisme (november); en de Europese missie (december). Bij de vaststelling van deze thema's en de selectie van de artikelen heeft de redactie van de *Internationale Spectator* ook in 2004 de volgende leidraad voor redactioneel beleid gehanteerd: *het volgen, en waar mogelijk stimuleren, van het openbare debat over internationale zaken, in het bijzonder de Nederlandse buitenlandse politiek*. Daarnaast heeft de redactie getracht elke aflevering in thematisch en geografisch opzicht zo gevarieerd mogelijk te maken.

In dit redactioneel proces is vooral een actief acquisitiebeleid gevoerd en werd bovendien de grote hoeveelheid spontaan aangeboden kopij telkens aan strenge kwaliteitseisen getoetst. Verder heeft de redactie ook in 2004 weer een stringente paginabeheersing toegepast. De omvang van de artikelen is zoveel mogelijk beperkt tot een gemiddelde van 5-6 pagina's in druk. Dit is mogelijk gebleken door met geïnviteerde auteurs vooraf goede afspraken te maken over de omvang van hun bijdragen en daarnaast streng te redigeren. Dat heeft er o.a. toe geleid dat het maandblad in 2004 voor de vierde maal achtereen erin is geslaagd binnen haar paginabudget van 636 blz. te blijven, met een forse financiële besparing als resultaat. De opmaak van de omslag en het binnenwerk zijn in 2004 nagenoeg ongewijzigd gebleven.

In de 636 pagina's van jaargang 58 kwamen 125 Nederlandse en 22 buitenlandse auteurs (van wie 16 uit Vlaanderen/België) tot 159 bijdragen: in de vorm van columns (11), artikelen (76), besprekingsartikelen (8), boekbesprekingen (52), reacties op eerder gepubliceerde artikelen (21) en opiniestukken (2). Twee bijdragen werden door de eindredactie uit het Engels vertaald.

De *kernredactie*, bestaande uit de hoofdredacteur en de beide eindredacteurs, kwam (nagenoeg) wekelijks bijeen. Viermaal: op 12 februari, 13 mei, 24 augustus en 23 november, vond een vergadering van de voltallige *algemene redactie (van 16 redacteurs)* plaats. Aan het eind van het jaar nam dr Sven Biscop de plaats in van drs Wouter Coussens als lid van de algemene redactie namens het Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen (KIIB) te Brussel.

Mw dr F. van den Burg heeft in 2004 de redactievoering van de rubriek 'signalen' voortgezet. De eindredactie heeft in de periode september-december wederom gastvrijheid geboden aan een stagiaire van de Rijksuniversiteit Groningen, mw Kasia Kleina.

De aanlevering van de bijdragen aan de *Internationale Spectator* is nagenoeg geheel via e-mail tot stand gekomen. Dit heeft tot extra actualisering geleid, hetgeen belangrijk was in dit jaar waarin de internationale ontwikkelingen (men denke aan de oorlog in Irak) elkaar zo snel opvolgden.

De laatste maanden van 2004 hebben voorts in het teken gestaan van de voorbereiding van de lancering van een eigen website voor de *Internationale Spectator*, waarop de afleveringen integraal worden geplaatst. Deze site (www.internationalespectator.nl) is per 1 januari 2005 operationeel geworden. Abonnees hebben via een speciale code toegang tot de gehele site. Dat betekent dat zij naast een gewoon ook een digitaal abonnement hebben gekregen. Voor niet-abonnees zijn van elke aflevering op de site de column, de Engelse summaries, de inhoudsopgave en één (door de redactie geselecteerd) artikel te bezichtigen.

Het abonneebestand is in 2004 nagenoeg stabiel gebleven. Met een vaste verspreiding van c. 2.250 exemplaren blijft de *Internationale Spectator*, daarbij ondersteund door zijn uitgever Koninklijke Van Gorcum te Assen, zich goed handhaven op de tijdschriftenmarkt.

INFORMATISERING

De Clingendael-website kreeg een nieuwe lay-out, evenals de leergangsites Internationaal Beleid (LNV) en Concourstraining. Voor de Interdepartementale EU-voorzitterschapscursus is een afzonderlijke site ontwikkeld. Dat gold ook voor de Internationale Spectator website, die op 6 januari 2005 in gebruik is genomen met een open en een besloten gedeelte voor abonnees.

Op het gebied van de ICT- infrastructuur zijn ten behoeve van de websites onder meer een nieuwe database, een nieuwe scripttaal en een tweede webserver in gebruikgenomen.

Daarnaast werd de ICT- infrastructuur gestaag met hardware uitgebreid gelet het groeiende aantal gebruikers en zijn er diverse nieuwe applicaties geïmplementeerd, waaronder een urenverantwoordingsysteem, een anti-spam filter en automatische uitrolvoorzieningen ten behoeve van nieuwe software, hotfixes en antivirus-updates (ook voor thuiswerkers).

De afdeling Opleidingen werd ondersteund met diverse internetmodules voor de evaluatie van verschillende cursussen:

- evaluatie Leergang Oost-Europese Diplomaten (LOD)
- twee evaluaties Good Governance and the Role of the Armed Forces in a Democracy (Indonesia)
- evaluatie Course in Strategic Planning and Foreign Policy for Senior Diplomats from Indonesia
- evaluatie Course for Junior Diplomats from Central Asia and Mongolia (LCAM)
- twee evaluaties Sudan
- evaluatie Accession-oriented Dutch Proficiency Training (ADEPT)
- twee evaluaties Leergang Buitenlandse Betrekkingen (LBB)
- evaluatie Mid Career Diplomaten Indonesië, International Skills and Policy Development
- evaluatie Pakistan
- evaluatie Hogere Defensievorming, Module Vrede en Veiligheid
- evaluatie Irak
- evaluaties op de EU Voorzitterschapscursus website
- evaluaties op de LNV website (Leergang Internationaal Beleid)

Daarnaast zijn in het kader van de ADEPT-cursus twee cd's uitgebracht:

- Adept Course How to operate in Brussels, juni 2004
- Adept Social Affairs/Employment, oktober 2004

BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIE

In het kader van de herstructurering van de organisatie werd besloten dat het Bureau Bidoc vanaf 2005 rechtstreeks onder de Adjunct-Directeur zal gaan vallen, met mw Van Ankeren als hoofd.

Voorts werd het groene licht gegeven om de online toegang tot tijdschriften in 2005 te implementeren. Hoewel het Bureau al langer de uren bijhield die werden besteed aan projecten, leverde deelname aan het dit jaar in gebruik genomen tijdschrijfsysteem een nog duidelijker beeld op.

Omdat het Bureau dit jaar ingezet werd bij twee arbeidsintensieve buitenlandse projecten was het aantal projecturen hoger dan normaal.

Mw Van Ankeren bezocht in april voor de laatste maal de Diplomatieke Academie in Boekarest om de voortgang van het documentatiecentrum aldaar te evalueren. Tevens gaf zij tweemaal de cursus over zoeken op het Internet naar wetenschappelijke informatie. Deelnemers waren de studenten van de Academie en jonge ambtenaren van het Ministerie van Europese Zaken. De inhoud van de cursus werd aan dit publiek aangepast. Over de bevindingen m.b.t. het documentatiecentrum werd uitgebreid gerapporteerd.

In de zomer ontvingen twee medewerksters van het in oprichting zijnde Diplomatieke Instituut in Sofia anderhalve week lang uitgebreide informatie en instructie over het opzetten van een documentatiecentrum en het structureren van de informatievoorziening. Om e.e.a. te illustreren vonden drie werkbezoeken aan andere bibliotheken plaats. De deelnemers schreven ten slotte een werkplan dat uitgebreid werd besproken.

Voor beide documentatiecentra verzorgde het Bureau de selectie en bestelling van een startcollectie.

Op verzoek van de heer. Meerts stelde mw Van Ankeren een lijst van gebruikte afkortingen voor het boek *Negotiating European Union*, waarover hij de redactie voerde. Deze lijst werd uitgebreid met nog een hele reeks veel voorkomende termen en kon daarna gebruikt worden als opleidingsmateriaal.

Het documentatiesysteem voor Opleidingen werd geschoond en heringedeeld.

Op verzoek van Mw. Nollen stelde mw van Ankeren een overzicht samen van alle belangrijke data rond de verschillende uitbreidingen van de Europese Unie.

Omdat het ruimtegebrek weer nijpend werd heeft het Bureau na een zorgvuldige selectie- en bezwaarprocedure veel boeken afgestoten. Gelukkig vonden de meeste onderdak bij de stafleden of bij andere bibliotheken.

Het bleek dat bij een tiental (nieuwe) stafleden behoefte was aan instructie over zoeken op het Internet, waarvan zes uiteindelijk deelnamen aan de cursus die door mw Van Ankeren werd gegeven.

Het belangrijkste deel van de tijd werd echter nog steeds in beslag genomen door de vaste taken van het Bureau te weten het invoeren van boeken; tijdschriftartikelen en grijze literatuur in de catalogus; het onderhouden van het krantenknipselarchief; het voeren van de nodige administratie voor verwerving en registratie van tijdschriften en boeken; het beantwoorden van vragen van cursisten, bezoekers en medewerkers; het zoeken naar en ver/bewerken van informatie op het Internet en het maken van literatuuroverzichten en literatuurlijsten. Voor de speciale Clingendael websites voor de cursus voor het LNV en het zgn. "Concours", alsmede de rubriek Focus leverde het Bureau Internetadressen en literatuurlijsten. Daarnaast werd t.b.v. cursisten en medewerkers zoals steeds de "Webguide to Information on International Relations and Security" bijgehouden en (waar nodig) uitgebreid.

Wat de begeleiding van de cursussen betreft, valt tot slot nog op te merken dat in de aanloop van het herfstprogramma voor de MA IR and Diplomacy een zware wissel op de staf van Bidoc werd getrokken, omdat heel veel verplichte literatuur opgezocht, opgevraagd, en gekopieerd moest worden. Mw Oliehoek heeft hier in het bijzonder heel veel werk aan gehad.

Bij publicatieoverzicht:

A.C. Molenaar. Gerald R. Ford als president van de Verenigde Staten. Bespreking van Alfons Lammers: De Hallelujah Republiek. Van Ford tot Bush. Amsterdam: Uitgeverij Balans, maart 2004
In: Internationale Spectator, 58(10) oktober 2004.

BEDRIJFSVOERING

Zoals in het Beleidsplan opgenomen is de interne renovatie, die in 2001 is gestart, in 2003 afgerond. In 2004 kon worden volstaan met structureel onderhoud. Een belangrijke ingreep was echter wel het vervangen van het parket op de eerste etage.

Punt van aandacht bleef de krappe behuizing van het hoofgebouw van het Instituut. Niet alleen aan kantoorruimte is een tekort, maar ook de hoge bezettingsgraad van de zalen noopte regelmatig tot het zoeken naar conferentieruimte elders. Het huidige aantal medewerkers is momenteel het aantal van 75 ruim gepasseerd.

Eind 2004 deed zich de gelegenheid voor om het pand 'Clingendael 12' van de Gemeente Den Haag te mogen huren. In 2005 zal dit gebouw, na een intensieve aanpassing, door het CIEP betrokken worden. De huidige kantoren van het CIEP in de Orangerie zullen dan vrijkomen.

Intensief overleg met de Buurtvereniging, de Gemeente Den Haag en diverse belanghebbenden rond het park Clingendael, heeft geresulteerd in een plan van aanpak ten behoeve van de herinrichting van het park. Een punt van aandacht blijft in dit verband de parkeerproblematiek.

Wijziging van de leiding en medewerkers van het schoonmaakbedrijf heeft, ondanks goede afspraken hierover, niet mogen leiden tot een kwaliteitsverhoging. In verband hiermee is het contract met de firma Westerveld opgezegd en is een nieuw schoonmaakbedrijf aangezocht de werkzaamheden over te nemen. Begin 2005 zal deze verandering haar beslag krijgen.

De grote zorg die in 2003 aan de Gemeente Den Haag kenbaar is gemaakt omtrent de toestand van het buitenschilderwerk van het Instituut, heeft ertoe geleid dat het pand in 2004 werd geschilderd.

BIJLAGEN

I ACTIVITEITEN

a Conferenties, Symposia, Colloquia van de afdeling Onderzoek

2 februari	Seminar 'The Irish Presidency of the European Union'
(Jan Rood i.s.m. Bureau Externe Betrekkingen)
6 februari	Round Table 'Towards a new Iraq: Making the transition work'
(Edwin Bakker i.s.m. SPL/BZ (Guido Vigeveno))
17 februari	Lunchstafseminar Coby van der Linde, 'EU Energy Supply Security and Geo-politics'
1 maart	Conference 'Russia at the eve of the Presidential Elections'
(John Löwenhardt i.s.m. NGIZ/ministerie van Buitenlandse Zaken)
5 maart	Conference 'Transatlantic Dialogue on Middle East Policy'
(Alfred Pijpers)
18-19 maart	7 ^e Nederlands-Duitse Rondtafelconferentie, Berlijn
(Jan Rood/Fred van Staden i.s.m. Atlantische Commissie)
25 maart	Perslunch i.v.m. uitkomen Clingendael-publicatie <i>De herontdekking van de wereld; Nederlands buitenlands beleid in revisie</i>
(Jan Rood/Fred van Staden)
14 april	Lunchbijeenkomst 'Massavernietigingswapens en Terrorisme'
(Edwin Bakker i.s.m. SPL/ministerie van Buitenlandse Zaken)
23 april	Rondetafelconferentie 'De toekomst van de relatie tussen Nederland en Suriname'
(Jan Rood i.s.m. CEDLA)
26 april	Séminaire franco-néerlandais: les enjeux européens à la veille de la Présidence néerlandaise, Parijs
(Jan Rood i.s.m. Franse ministerie van Buitenlandse Zaken/Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken)
3-4 mei	Italo-Netherlands, ISPI-Clingendael Conference, Milaan
(Hans Labohm i.s.m. ISPI)

24 mei	Expert Meeting ‘Islamic Grass Roots Movements and Democracy’ (Maurits Berger i.s.m. ISIM)
25 mei	Bi-annual Joint Meeting Clingendael-Chatham House (Peter van Ham i.s.m. Chatham House)
28 mei	Lunchbijeenkomst met Frits Bolkestein (Jan Rood/Fred van Staden)
3 en 4 juni	International Conference ‘The ESDP and the Challenges of Brussels’ (Jan Rood/Frans Osinga i.s.m. DAB/ministerie van Defensie)
7 juni	Conference ‘The Future of Moldova: A Federal Solution?’ (John Löwenhardt i.s.m. NGIZ/ministerie van Buitenlandse Zaken)
10 juni	Seminar ‘Towards a Doha Package for Development’ (Jan Rood i.s.m. CEDLA/Economisch Instituut Universiteit van Utrecht)
18 juni	Turkije lunch seminar (Maurits Berger/Jan Rood)
22 juni	Bezoek delegatie leden Syrische ‘Civil Society’ (Maurits Berger i.s.m. bureau Externe Betrekkingen)
25/26 juni	Conference ‘The Netherlands Presidency of the European Union’ (Hans Labohm i.s.m. TEPSA)
6 juli	Seminar ‘The Netherlands Presidency of the European Union’ (Jan Rood i.s.m. bureau Externe Betrekkingen)
9 september	Symposium ‘Hongarije: verleden, heden en toekomst’ (Hans van der Meulen)
27-28 september	3 ^e Belgisch-Nederlandse Conferentie ‘Nederland en België in een grotere Europese Unie’ (Jan Rood i.s.m. Ministerie van Buitenlandse Zaken)
30 september	Conference ‘Ukraine at the Eve of the Presidential Elections’ (John Löwenhardt i.s.m. NGIZ/ministerie van Buitenlandse Zaken)
11-12 oktober	Conference ‘Global non-proliferation and counter-terrorism: UNSCR 1540’, Londen (Edwin Bakker en Peter van Ham i.s.m. Chatham House)
28-29 oktober	Expert Seminar ‘Global NATO?’ (Peter van Ham i.s.m. Center for Transatlantic Relations of the Johns Hopkins University en de NAVO)
6 november	Alerdinck Round Table Conference on Arab/Western Media Issues (Maurits Berger i.s.m. bureau Externe Betrekkingen)
8 november	Bijeenkomst n.a.v. publicatie ‘A Human Security Doctrine for Europe’ (Dick Leurdijk)

- 12 november Conference 'The United States and Europe: Partners or Rivals?'
(Kees Homan i.s.m. Atlantische Commissie/Pugwash Nederland)
- 20 november Fringe meeting 'Terrorisme' najaarscongres D66
(Edwin Bakker)
- 29 november Conferentie 'Belarus: Light at the End of the Tunnel?'
(John Löwenhardt i.s.m. NGIZ/ministerie van Buitenlandse Zaken)
- 7 december EU-China Think Tank meeting
(Jan Rood i.s.m. European Policy Centre/Brussel)

b Overzicht Cursussen, Seminars, Conferenties van de afdeling Opleidingen

JANUARI

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
13 oktober 2003 t/m 23 januari 2004	Leergang Buitenlandse Betrekkingen 59	IB	96	29	Clingendael
8	Brainstormsessie DG Water Ministerie van V&W	ES	1	13	Clingendael
13	Workshop DG Water Ministerie van V&W “De Nederlandse strategie inzake de richtlijn prioritaire stoffen”		2	14	Rijksacademie voor Financiën en Economie
14-16	Leergang Internationale Politie Oriëntatie (LIPO II), Module V	IV	6	10	Clingendael
16-18	Bulgarije NATO seminar	IB	6	24	Bulgarije
19 januari – 5 maart	Leergang Topmanagement Defensie 13	IV	190	12	IDL
21-22	PJSS en taakuitoefening van de politie	ES	4	21	Clingendael en Brussel
26-27	Defensietrainees	IV	4	20	Clingendael
29-30	Leergang Internationaal Beleid voor het ministerie van LNV, Module VII, zakelijke dienstverlening	IB	4	12	Clingendael

FEBRUARI

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
2-6	Seminar Bulgarije, Institutionele ontwikkeling	IB	10	20	Sofia, Bulgarije
3-12	Cursus Crisisbeheersing	IV	12	14	Clingendael
4-6	BZ en de EU	ES	6	21	Clingendael
9-10	V&W en de EU	ES	4	19	Clingendael
11	Seminar Internationale Oriëntatie; Stichting Publiek Domein	ES	2	11	Clingendael
11 februari t/m 8 april	Leergang Middeneuropese Diplomaten	IB	86	23	Clingendael/ Rotterdam/ Maastricht/ Brussel
13	Leergang Internationaal Beleid voor het ministerie van LNV	IB	2	12	Clingendael
17-19	Defensietrainees	IV/ES	6	20	Clingendael/Brussel
18-20	Leergang Internationale Politie Oriëntatie (LIPO II), Module 6 Preferente politieke samenwerkingspartners – Politieke structuren en culturen	IV	6	10	Clingendael
18-20	Basisoriëntatiecursus Europa voor ministerie van Justitie	ES	6	11	Clingendael/ Brussel
20	Seminar Mensenrechten	IB	2	14	Clingendael

MAART

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
18 februari t/m 10 maart	Good governance and the role of the armed forces in a Democracy	IV	32	16	Clingendael
4	EZ Voorzitterschapsconferentie	ES	2	90	Koninklijke Schouwburg
9-10	Effectiever Opereren in de EU I	ES	4	14	Clingendael
11-12	EU Rollenspel	ES	4	60	Clingendael
16-17	EU-Voorzitterschapstraining, Module 1 'De kunst van het voorzitten'	ES	4	159	Leeuwenhorst
17-19	Leergang Internationale Politie Oriëntatie (LIPO II), Module 7 'Met het oog op de uitbreiding'	IV	6	10	Clingendael
23 maart t/m 8 april	Cursus Internationale Veiligheid	IV	16	18	Clingendael
29 maart t/m 2 april	China Veiligheidsseminar	IB	10	12	Clingendael
31 maart t/m 2 april	SZW in internationaal en Europees perspectief	ES	6	21	Rijksacademie

APRIL

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
23 maart t/m 8 april	Cursus Internationale Veiligheid	IV	16	±18	Clingendael
5-6	EU-Voorzitterschapstraining, Module 1 'De kunst van het voorzitten'	ES	4	159	Leeuwenhorst
7-8	Oriëntatie op de Europese Unie, Groep 1	ES	4	25	Campus Den Haag
8	EZ Basisoriëntatie	ES	2	13	ROI
13	EU-Voorzitterschapstraining, Module 2 'Het voorzitterschap agenda en strategie'	ES	4	250	Leeuwenhorst
14	Effectiever Opereren in de EU Terugkomdag	ES	1	10	Clingendael
14 april t/m 12 mei	Course on International Relations and Diplomatic Practice voor Soedan	IB	42	18	Clingendael
15-16	Rijkstrainees, Groep 2	ES	4	25	Campus Den Haag
16	Rollenspel NSOB (i.s.m. WRR)	ES	2	25	Campus Den Haag
17-22	Masters in economic management Workshops en afsluitings-ceremonie	IB	6	12	Addis Abeba, Ethiopië
19	Leergang Beleidskunde 1	ES	2	13	ROI
19-23	Evaluatiemissie Roemenië	IB	8		Diplomatieke Academie Boekarest, Roemenië

19-23	Bibliotheekmissie Roemenië	IB	8	2/20	Diplomatieke Academie Boekarest, Roemenië
20-22	Europa in Vogelvlucht	ES	6	13	Clingendael/ Brussel
21-23	Leergang Internationale Politie Oriëntatie (LIPO II), Module 8 'Presentatie meesterstukken en afronding leerprogramma'	IV	6	10	Warnsveld
22	HES Rotterdam	ES	2	35	Clingendael
22-23	Rijkstrainees, Groep 3	ES	4	25	Campus Den Haag
26 april t/m 18 juni	Course in International Relations and Diplomatic Practice voor junior diplomaten uit Indonesië	IB	70	18	Clingendael
26-27	EU-Voorzitterschapstraining, Module 1 'De kunst van het voorzitten'	ES	4	150	Leeuwenhorst
26-27	Rijkstrainees, Groep 4	ES	4	25	Campus Den Haag
28	EU-simulatie	ES	2	50	Erasmus Rotterdam
28	EZ-basisoriëntatie vervolg	ES	2	13	ROI

MEI

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
10	EU-Voorzitterschapstraining, Module 2 'Naar een nieuwe EU-onderhandelingscultuur en -structuur	ES	2	250	Leeuwenhorst
11-12	Effectiever Opereren in de EU	ES	4	13	Hotel Sofitel
12-14	Basisoriëntatiecursus Europa voor ministerie van Justitie	ES	6	14	Clingendael/ Brussel
12 mei t/m 9 juli	Leergang Centraal Azië	IB	86	23	Clingendael
13-14	Seminar International Negotiations	IB	5	25	Clingendael
13-14	Seminar protocol en organisatie Soedanese diplomaten	IB	6	6	Clingendael
24-25	V&W en de Europese Unie	ES	4	19	Clingendael
24	EU-Voorzitterschapstraining, Module 3 'Het voorzitterschap, agenda en strategie'	ES	1	300	Leeuwenhorst
26-28	LNV Leergang Internationaal Beleid	IB	6	12	Clingendael

JUNI

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
2-4	Module Diplomatie	IB	6	21	Clingendael
5, 12, 19, 26	EU training concoursen	ES	2	45	Rijksacademie
7-11	Seminar curriculum development BOI	IB	10	30	Bulgarije/ Sofia
14-18	Applied Research Techniques	IB	10	20	Roemenië
14 t/m 25	ADEPT HOB	ES	20	100	Noordwijkerhout
15	Effectiever opereren in de EU Terugkomdag	ES	2		Clingendael
21 juni t/m 16 juli	Course in International Relations and Diplomatic Practice for representatives of the SPLM	IB	40	18	Clingendael
21-25	Business Skills Course i.s.m. het Lim A Po Instituut in Paramaribo	IB	10	30	Paramaribo, Suriname
23-25	Strategic Command Course for British Higher Police Officers	IB	6	60	Bramshill, Oxford, UK
28 juni – 9 juli	Course in Strategic Planning and Foreign Policy for Senior Diplomats from Indonesia 2004	IB	20	10	Clingendael
29 t/m 30 en 1 juli	Defensietrainees	IV/ES	6	18	Clingendael/ Brussel

JULI EN AUGUSTUS

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
5-9 juli	Seminar in conflict management	IB	10	40	Paramaribo, Suriname
14 juli	Nederland in het nieuwe Europa	ES	2	12	Clingendael
26 juli t/m 6 augustus	Bibliotheek Training voor Bulgarije	IB	20	2	Clingendael
26-30 juli	Seminar in organizational leadership	IB	10	40	Paramaribo, Suriname
23-27 augustus	Seminar in schriftelijke rapportage	IB	10	40	Paramaribo, Suriname

SEPTEMBER

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deel.	Locatie
1 sept. – 29 okt. 2004	Leergang Oosteuropese Diplomaten	IB	86	23	Clingendael
6 sept. – 6 okt.	Course in International Skills and Policy Development	IB	46	16	Clingendael
6-8	Summerschool Opole	ES	2	25	Polen
6 sept. -19 nov.	Hogere Defensie Vorming, Module Vredes- en Veiligheidsvraagstukken	IV	120	36	Instituut Defensie Leergangen
8-10	Vierde Leergang Internationaal Beleid, Module III	IB	6	12	Clingendael
13 sept.-8 okt.	Course on International Relations and Diplomatic Practice voor Pakistan	IB	40	18	Clingendael
14 sept. – 23 nov. 2004	Cursus Internationale Politiek	IB	11	5	Clingendael
23	De Europese beleidscyclus	ES	2	25	SZW Agentschap
27	Rollenspel	ES	2	25	Clingendael
27 sept.-17 dec.	Leergang Buitenlandse Betrekkingen	IB	96	22	Clingendael
27-29	Diplomatieke academie Bulgarije: Seminar EU	IB/ES	5	24	Bulgarije
28	Oriëntatie op de Europese Unie	ES	2	19	Clingendael

OKTOBER

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
8, 15, 23, 30	Concourstraining	ES	7		Rijksacademie
13-15	LIPO III, Module 2	IV	6	13	Clingendael
14 en 15	Vierde Leergang Internationaal Beleid, Module IV	IB	4	12	Clingendael
18 en 19	CIVPOL INT	IV	4	14	Soesterberg
18 t/m 29	Oeganda	IV	16	30	Oeganda
21	Oeganda / workshop	IV	2	100	Oeganda
15- 29	Roemeense Diplomatieke Academie / Train de Trainer	IB	9	20	Boekarest, Roemenië
26-10 t/m 4 11	UNTSO		16	11	IDL
25 okt. T/m 12 nov.	Adept Social Affairs /Employment	ES	30	50	Clingendael
27 -29	SZW in Intern. & Europees perspectief	ES	6	17	Clingendael

NOVEMBER

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
2-4	Europa in Vogelvlucht	ES	6	9	Clingendael/ Brussel
3-5	Diplomatie in beweging	IB	6	15	Clingendael
7	Institutionele samenwerking Bulgarije: Public lecture	IB	2	120	Bulgarije
9-11	UNTSO-partner	IV	6	18	Clingendael
11 of 12	Research voor beleid	ES	1	20	Noordwijk
11 en 12	Seminar International Negotiations	IB	6	17	Clingendael
17	Conferentie "Branding NL"		2	70	Clingendael
17-19	LIPO III, Module 3	IV	6	14	Badhotel, Den Haag
22-26	Matra alumnicursus Midden- en Oost-Europa	IB	10	22	Clingendael
23	Nuffic "Eenheid in diversiteit: de dynamiek van Europese integratie"	ES	1	50	Clingendael
24-26	Basisoriëntatiecursus Europa voor ministerie van Justitie	ES	6	15	Clingendael/ Brussel
24-26	Vierde Leergang Internationaal Beleid, Module V	IB	4	12	Clingendael

DECEMBER

Datum	Cursus	Cluster	Dagd.	Deeln.	Locatie
29 nov. t/m 10 dec.	Adept How to operate in Brussels	ES	20	95	Noordwijker- hout
7-10	Train de trainer Bulgarije	IB	6	36	Sofia, Bulgarije

**c Missies, Conferenties, Trainingen en Bezoekersprogramma's van het Stafbureau
Externe Betrekkingen**

6-7 januari	Europees Onderhandelen, Autoriteit Financiële Markten, Amsterdam
8-11 januari	Conferentie 'Processes of International Negotiation' (PIN), San José, Costa Rica
12-13 januari	Internationaal Onderhandelen, San José, Costa Rica
20-23 januari	Negotiation, Mediation and Decision-making Exercise (NMOX), NATO Defence College, Rome
26 januari	Internationaal Onderhandelen, Leergang Topmanagement Defensie, Instituut Defensie Leergangen (IDL), Rijswijk
27 januari	Werkbezoek Mr. David A. Calder, journalist "the Scotsman"
2 februari	Werkbezoek aan Brussel in het kader van het Nederlands EU-voorzitterschap
4-6 februari	Internationaal Onderhandelen, Podgorica en Belgrado
9 februari	Bijeenkomst voor Studenten Internationale Betrekkingen (SIB) Universiteit Groningen
11 februari	Internationaal Onderhandelen, Career-day Rijksuniversiteit Utrecht
18 februari	Internationaal Onderhandelen, Leergang Centraal Europese Diplomaten, Afdeling Opleidingen, Instituut Clingendael
13-27 februari	Internationaal Onderhandelen, Ankara
2 maart	Bezoek Mr. Lazaro Mora, Adjunct-directeur Centre for European Studies, Havana, Cuba
3 maart	Internationaal Onderhandelen in het Midden-Oosten, Universiteit van Amsterdam
8 maart	Bezoek Israëlische studenten
8 maart	Bezoek de heer Sushil Pyakurel, Nepal National Human Rights Commission
8-10 maart	European Diplomatic Programme (Module IV), Instituut Clingendael
10 maart	Bijeenkomst Mensenrechten Ambassadeur Z.E. Mw. Amat al-Aleem Ali Alsoswa van Yemen
10 maart	Internationaal Onderhandelen in de EU, Afdeling Opleidingen, Instituut Clingendael
11 maart	Internationaal Onderhandelen, Universiteit van Utrecht, Afdeling Onderzoek
15 maart	Internationaal Onderhandelen, NATO Defense College, Rome

16 maart	Internationaal Onderhandelen, Handelsattachés, Centrum tot Bevordering van de Import uit ontwikkelingslanden (CBI), Rotterdam
18-19 maart	Europese besluitvorming, Leerprogramma Internationale Politie Oriëntatie, Politieacademie, Warnsveld
19 maart	Bezoek Russische delegatie TACIS Tax Reform II, Instituut Clingendael
22 maart	Rondetafel met vertegenwoordigers van het Political Research Center, Ministerie van Buitenlandse Zaken van Israël
22 maart	Brainstorming voor het Voorzitterschap, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
25-27 maart	Conferentie van de “The Hague Academic Coalition” ‘From Peace to Justice’ (26/3: Negotiating Peace and Justice, Instituut Clingendael)
6 april	Bijeenkomst 3e LNV-winteravondreflectie: Invloed van de Europese Unie in Nederland op de relatie Overheid en Burger, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
13 april	Workshop EU-vaardigheden voor het Interdepartementaal Voorzittersprogramma, Noordwijkerhout
14-16 april	Europees Onderhandelen, Belgrado en Podgorica
22 april	Werkbezoek HKH Prinses Máxima
22 april	Bezoek Trainees Gemeente Den Haag
23 april	Internationaal Onderhandelen, Universiteit van Nottingham
26 april	Vorzitterschap Rondetafel Frankrijk/Nederland, Parijs
6 mei	Asser/Clingendael International Sports Lecture, Instituut Clingendael
5-7 mei	Internationaal Onderhandelen (Module V) voor het “European Diplomatic Programme”, Dublin
10 mei	Workshop EU-vaardigheden voor het Interdepartementaal Voorzittersprogramma, Noordwijkerhout
11-12 mei	Internationaal Onderhandelen, Leergang Sudanese Diplomaten, Instituut Clingendael
17 mei	Internationaal Onderhandelen, Leergang Indonesische Diplomaten, Instituut Clingendael
18 mei	Internationaal Onderhandelen, trainees ministerie van Defensie, Instituut Clingendael
19 mei	Internationaal Onderhandelen, Leergang Centraal-aziatische Diplomaten, Instituut Clingendael

26-28 mei	Internationaal Onderhandelen, Wetgevingsjuristen, Academie voor Wetgeving Den Haag, Instituut Clingendael
8 juni	Intercultural Negotiation, leden van het Corps Diplomatique, Instituut Clingendael
10 juni	Internationaal Onderhandelen, ministerie van Defensie, Stavanger, Noorwegen
10 juni	Lunch bijeenkomst met Mrs. Mitreva, minister van Buitenlandse Zaken van Macedonië
11-14 juni	Conferentie Processes of International Negotiation (PIN), Wenen
15 juni	Voordracht tijdens opening van de tentoonstelling “Majoor Thomson en Albanië, een Nederlandse vredesmissie op de Balkan, 1913-1914”, Openbare Bibliotheek Den Haag
16 juni	Workshop Diplomatiek Onderhandelen voor de RABO Bank, Nijkerk
17 juni	Werkbezoek Rabo Bestuur
18 juni	Lunch bijeenkomst “Mogelijke gevolgen van Turkije’s kandidatuur voor toetreding tot de Europese Unie” i.s.m. de afdeling Onderzoek
23-27 juni	Conferentie Directeuren Diplomatieke Academies, Wenen
28-29 juni	Internationaal Onderhandelen, Britse Diplomaten n.a.v. het Brits Voorzitterschap van de Europese Unie, 1 ^e helft 2005, Londen
6 juli	Bijeenkomst in het kader van het Nederlands Voorzitterschap
6-9 juli	Negotiation, Mediation and Decision-making Exercise, NATO Defence College, Rome
15-16 juli	Internationaal Onderhandelen, Leergang Soedanese diplomaten
27 juli	Workshop Onderhandelen Institute for International Mediation and Conflict Resolution (IIMCR), Den Haag
6 september	Internationaal Onderhandelen, Britse Diplomaten n.a.v. het Brits Voorzitterschap van de Europese Unie, Londen
8 september	Workshops Diplomatiek Onderhandelen voor de RABO Bank, Nijkerk
8 september	Presentatie Rapport van de Independent Commission on Turkey “Turkey in Europe: More than a Promise?”
9 september	Officiële Opening “Open Monumentendag”, Gemeente Den Haag
10 september	Train-the-trainer “Internationaal Onderhandelen” voor opleiders van Instituut Clingendael
16 september	Forum over Mongolië, Koninklijk Instituut voor de Tropen (KIT), Amsterdam
16 september	Inleiding over Instituut Clingendael, Rotary Club Breda

17 september	Theory and Practice of Intra/Interstate Negotiation Processes, MA Programma “International Relations and Diplomacy”, Grotius Centre, Universiteit Leiden
20 september	Internationaal Onderhandelen, Britse Diplomaten n.a.v. het Brits Voorzitterschap van de Europese Unie, Londen
22 september	Internationaal Onderhandelen, NATO Defence College, Rome
23 september	Lezing Chinese Ambassadeur, i.s.m. Institute for Social Studies (ISS)
24 september	Persbijeenkomst over Internationale Instellingen, Instituut Clingendael
27/28 september	Internationaal Onderhandelen, Jerevan, ministerie van Buitenlandse Zaken, Armenië
27/28 september	Internationaal Onderhandelen, Bundesakademie für Öffentliche Verwaltung, Brühl, BRD
1 oktober	Internationaal Onderhandelen, EU ambtenaren, Brussel
4 oktober	Internationaal Onderhandelen, Britse Diplomaten n.a.v. het Brits Voorzitterschap van de Europese Unie, Londen
5 oktober	Rollenspel Veiligheidsraad Indonesische diplomaten, Instituut Clingendael
6 oktober	Workshop Diplomatiek Onderhandelen voor de RABO Bank, Nijkerk
9-11 oktober	Conferentie, Processes of International Negotiation (PIN), Caïro
20 oktober	Internationaal Onderhandelen, Centraal-Europese ambtenaren, ECORYS/ NEI, Rotterdam
22 oktober	Theory and Practice of Intra/Interstate Negotiation Processes, MA Programma ‘International Relations and Diplomacy’, Grotius Centre, Universiteit Leiden
25 oktober	Internationaal Onderhandelen, Britse Diplomaten n.a.v. het Brits Voorzitterschap van de Europese Unie, Londen
27 oktober	Workshops Diplomatiek Onderhandelen voor de RABO Bank, Nijkerk
28-29 oktober	Internationaal Onderhandelen, Entebbe
3 november	Workshops Diplomatiek Onderhandelen voor de RABO Bank, Nijkerk
4 november	Internationaal Onderhandelen, Hogere Defensie Vorming, Instituut Clingendael
5 november	Alerdinck conferentie
6 november	Lezing van Prof. Ian Buruma, Lustrum Haagse Sociëteit voor Culturele Samenwerking, Instituut Clingendael

8 november	Bijeenkomst PROBUS I, Rijswijk
10-11 november	Bijeenkomst Landmachtstaf
10 november	Workshop Internationaal Onderhandelen, Amsterdam School of International Relations, Amsterdam
12 november	Theory and Practice of Intra/Interstate Negotiation Processes, MA Programma 'International Relations and Diplomacy', Grotius Centre, Universiteit Leiden
14 november	Train-de-trainers seminar voor Clingendaelstaf, Instituut Clingendael
15 november	Internationaal Onderhandelen, Britse Diplomaten n.a.v. het Brits Voorzitterschap van de Europese Unie, Londen
16 november	Workshop Onderhandelen Centraal Europese ambtenaren, ECORYS/ NEI, Rotterdam
19 november	Asser-Clingendael International Sports Lecture: Mr. Adolf Ogi, Speciaal adviseur voor VN - Secretaris-generaal Koffi Annan en voormalig President van Zwitserland
19 november	Seminar Internationaal Onderhandelen, Leergang Buitenlandse Betrekkingen, Instituut Clingendael
24 en 26 november	Internationaal Onderhandelen, Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Instituut Clingendael
29 november	Internationaal Onderhandelen, Britse Diplomaten n.a.v. het Brits Voorzitterschap van de Europese Unie, Londen
1 december	Workshops Diplomatiek Onderhandelen voor de RABO Bank, Nijkerk
1 december	Bezoek Mr. Kanellos, Raad bij de Griekse ambassade
7-8 december	Internationaal Onderhandelen, Foreign Service Programme of the University of Oxford, Edinburgh
10 december	Theory and Practice of Intra/Interstate Negotiation Processes, MA Programma 'International Relations and Diplomacy', Grotius Centre, Universiteit Leiden
13 december	Internationaal Onderhandelen, Britse Diplomaten n.a.v. het Brits Voorzitterschap van de Europese Unie, 1 ^e helft 2005, Londen
15 december	Workshop Diplomatiek Onderhandelen voor de RABO Bank, Nijkerk
15 december	Bijeenkomst European Health Forum i.s.m. Amerikaanse Kamer van Koophandel

- d Op de website door Bibliotheek & Documentatie gepubliceerde algemene literatuurlijsten**
Daarnaast worden er lijsten voor de rubriek “Focus” en de websites van de cursussen voor het Ministerie van LNV en het zgn. Concours samengesteld.

Arms control and (non-) proliferation
Asia
Central and Eastern Europe
China (incl. Hong Kong) and Taiwan
Development issues
English literature on Dutch foreign and security policy
Enlargement of the European Union
European integration
European security
External relations of the European Union
Federal Republic of Germany
Former Soviet Union
Future of the European Union
International economic, financial and monetary relations
International environmental issues
International negotiating, negotiation techniques, diplomatic relations
International relations of the United States of America
International relations theory and peace and conflict studies
International trade
Iraq (Alleen in rubriek in Focus)
Middle East and North Africa
Migration and refugees
Nations, nationalism and minorities
NATO
Nederland en Europese integratie
Nederland en Ontwikkelingssamenwerking
Nederlands buitenlands beleid (algemeen)
Nederlands defensie- en veiligheidsbeleid
OSCE
Peacekeeping and humanitarian interventions
Proliferation and non-proliferation
Sub-Saharan Africa
Terrorism (raadpleging in rubriek Focus meegeteld)
United Nations: general
United Nations: specialized organizations and programs

BUREAU BIBLIOTHEEK & DOCUMENTATIE

GEBRUIK VAN HET DOOR HET BUREAU GEPUBLICEEERDE MATERIAAL

In september werd nieuwe software om het Internetbezoek te tellen in gebruik genomen. De benodigde gegevens zijn sindsdien niet meer beschikbaar.

	Aanwinsten lijsten	Literatuur lijsten	Concours lijsten	Focus lijsten	Totaal	Bezoek aan bibl. Pagina	Bezoek aan bibl. Database
Januari	3718	1327	Geen gegevens	296	5341	233	1296
Februari	4520	1677	Geen gegevens	216	6413	101	1426
Maart	5706	3962	Geen gegevens	89	9757	234	849
April	3922	9478	200	108	13708	205	697
Mei	2942	2630	19	429	6020	166	1093
Juni	2437	2821	190	395	5843	181	923
Juli	1709	2367	24	426	4526	149	512
Augustus	1924	2470	27	295	4716	156	498
	26878	26732	460	2254	56324	1425	7294

e. Optreden elders

Clingendael-medewerkers hebben, behalve in het eigen Instituut, lezingen/colleges gehouden voor de volgende organisaties:

Afdeling Onderzoek

- Adviesraad Internationale Vraagstukken
- Air University, USA
- Algemene Rekenkamer
- Ambassade van Polen
- Augustinus
- Baha'i
- Centre for Russian and East European Studies
- CESS Groningen
- Chatham House, Londen
- Concordantia
- D66
- D66 Platform Defensie
- De Baak
- De Balie
- De Unie
- EADI Summerschool
- EFACT
- European Cultural Foundation
- GroenLinks
- IKV
- Instituut Defensie Leergangen
- International Dialogue Foundation
- JASON
- Koninklijk Militair Instituut, Brussel
- Koninklijke Militaire Academie
- Maatschappij Nijverheid en Handel
- Ministerie van Buitenlandse Zaken
- Ministerie van Economische Zaken
- Ministerie van Justitie
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- NAVO
- Nederlands Helsinki Comité
- Oikos
- OSCE Academy, Bishkek, Kirgizië
- Partij van de Arbeid
- Pax Christi
- Politie Academie
- Politie Amsterdam-Amstelland
- Politie Hollands Midden
- Politiek Café Dudok
- PreNed
- Probus Club Rotterdam
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling
- Royal United Services Institute, Londen
- SIB

- SIB Groningen
- Sociëteit De Witte
- Society for International Development
- Stadsschouwburg Amsterdam
- Stichting Hotel De Wereld
- Studievereniging MOST
- TEIMUN
- T.M.C. Asser Instituut
- ‘Tumult’
- Turkse Generale Staf, Istanboel
- Ukrainian Centre for Economic and Political Studies named after Olexander Razumkov
- UNISCA
- Universiteit van Amsterdam
- Universiteit van Gent
- Universiteit van Humanistiek
- Universiteit van Leiden
- Universiteit van Maastricht
- Universiteit van Twente
- Universiteit van Utrecht
- Urios
- Van Lanschot Bankiers
- VNO-NCW
- WFBN

Stafbureau Externe Betrekkingen

- Ankara
- Belgrado (2x)
- Brühl
- Brussel (2x)
- Cairo
- Dublin
- Edinburgh
- Entebbe
- Jerevan
- Laxenburg (2x)
- Londen (6x)
- Lyon
- Nottingham
- Podgorica (2x)
- Rome (4x)
- San José
- Stavanger
- Wenen (2x)

II INDIVIDUELE BIJDRAGEN STAF CLINGENDAEL

Van een substantiële publicatie is sprake indien deze in wetenschappelijk en/of beleidsmatig opzicht nieuwe gezichtspunten oplevert. Voorts spelen omvang en veronderstelde duurzaamheid een rol.

Directie

Staden, A. van

substantiële publicaties

- redactie van het werk *De herontdekking van de wereld. Nederlands buitenlands beleid in revisie* (Den Haag: Instituut Clingendael 2004), auteur van hoofdstukken 1 (Voorbeschouwing) en 6 (Nabeschouwing), p. 5-16 en p. 89-100
- ‘De beduimelde routekaart van de Europese defensiesamenwerking’, in: *Liberaal Reveil*, 45 (1), februari 2004, p. 35-41
- ‘Effectief multilateralisme. Van retoriek naar daadkracht’, in: *Internationale Spectator* 58 (7/8), juli/augustus 2004, p. 343-349
- ‘Close to Power?’ Chapter 5 in: Hans Mouritzen and Anders Wivel (eds.), *The Geopolitics of European Integration. Small States in the European Union* (London: Routledge in print), 26 p.

andere publicaties

- ‘Afscheid van Atlantis?’, in: *Internationale Spectator* 58 (12), december 2004, p. 585-586
- *Nederland in de spanning tussen Europa en Amerika*. Elektronisch gepubliceerde tekst van lezing (website: www.bnc-bn.net/2004/staden.htm)
- *Europe. A global force for good?* Elektronisch gepubliceerde tekst van lezing (website: bdi.mfa.government.bg)

voorts

- hoofdredacteur van de *Internationale Spectator*
- buitenlandse gastlezingen en voordrachten in Berlijn, Wenen, Sofia en Rome
- 11 colleges ten behoeve van Clingendael-cursussen en seminars
- voorzitterschap van 8 internationale en nationale conferenties
- lid curatorium Hogere Defensie Opleidingen
- voorzitter en lid curatoria van drie bijzondere universitaire leerstoelen
- lidmaatschap van twee buitenlandse adviesraden (DCAF ten Genève en ISPI in Milaan)

Meerts, P.W.

substantiële publicaties

- co-redactie van het boek *Negotiating European Union* (Basingstoke: Palgrave/Macmillan, 2004), alsmede auteur van hoofdstuk XII ‘European Union Negotiation’, p. 217-240
- ‘Procesul de negociere si integrarea euopeana’, in: *Revista de Stiinte Politice si Relatii Internationale* (Bucharest; Academia Română, no. 1, 2004, p. 59-64
- ‘Negotiation Processes between Europe and Central America’, in: *Options* (Laxenburg: International Institute of Applied Systems Analysis, 2004), p. 12-14
- ‘Assessing Khazaria’, in: *IIAS Newsletter* (Leiden/Amsterdam: International Institute for Asian Studies, no. 34, 2004), p. 15

- ‘Irak als valstrik’, in: *Internationale Spectator* (Den Haag, Instituut Clingendael, nr. 1, 2004), p. 1

voorts

- 98 dagdelen onderwijs
- 16 maal optreden als inleider of forumlid
- voorzitter herstructureringsberaad Instituut Clingendael
- secretaris selectiecommissie directeur Instituut Clingendael
- bestuurslid Haagse Academische Coalitie
- Processes of International Negotiation (PIN) Network
- lid curatorium Leerstoel Midden-Europa Studiën
- lid adviesraad International Negotiation Journal
- lid adviesraad Romanian Journal for International Affairs
- lid adviesraad Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties
- lid adviesraad United Nations of Youth
- lid adviesraad War is not Over

Adviseur

Homan, C.

(60 procent)

substantiële publicaties

- ‘De Nederlandse krijgsmacht: over politieke ambities, investeringen en transformatie’, in: A. van Staden et al, *De herontdekking van de wereld, Nederlands buitenlands beleid in revisie*, Clingendael notitie, februari 2004, p. 71-89
- ‘Van Fulda naar Hindu Kush: de *Bundeswehr* wordt expeditionair’, in: *Atlantisch Perspectief*, nr. 3/2004, p. 9-16
- ‘Preparing the Austrian Armed Forces for the 21st Century’ (met Theo van den Doel), Clingendael Centre for Strategic Studies, April 2004, p. 84
- ‘Visie op de toekomstige oppervlaktevloot van de Koninklijke Marine’ (met M. van den Brink (et al)), Clingendael Centre for Strategic Studies, April 2004, 87 p.
- ‘De Verenigde Naties van de toekomst: globalisering met een menselijk gezicht’ (met Willem van Genugten, Nico Schrijver en Paul de Waart), in: *VN FORUM*, Special 2004/3, p. 3-58
- ‘Privatisering van oorlogvoering vereist regulering’ (met Gloria Geschiere), in: *Atlantisch Perspectief*, nr. 6/2004, p. 18-24

voorts

- 9 overige publicaties (inclusief 1 dagbladartikel)
- tweemaandelijks column in ARMEX-defensie magazine
- 61 dagdelen onderwijs (waarvan 42 extern)
- 47 interviews aan radio
- 9 interviews aan tv
- vice-voorzitter van het Dagelijks Bestuur Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken
- lid Helsinki Comité
- redactielid Helsinki Monitor
- bestuurslid European Centre for Conflict Prevention
- lid International Institute for Strategic Studies
- lid Royal United Services Institute for Defence Studies

Labohm, H.H.J.*substantiële publicaties*

- ‘Man-Made Global Warming: Unravelling a Dogma’, co-auteur samen met Simon Rozenaal en Dick Thoenes, Multi-Science Publishing, UK, februari 2004
- ‘Opnieuw op weg naar de slavernij?’, in *Liberaal Reveil*, augustus 2004

voorts

- Organisatie van de Nederlandse bijdrage aan het ‘Italian-Dutch Forum’, Palazzo Clerici, Milaan 04/05.05.04
- 34 voordrachten, colleges, voorzitterschappen en paneldeelnamen in binnen- en buitenland
- 18 kranten- en website-artikelen in binnen- en buitenland (waaronder vele in de VS op de website van TechCentralStation)
- 23 interviews, commentaren en deelname discussies voor kranten, radio en tv in binnen- en buitenland
- 2 bijdragen aan parlementaire discussies:
 - House of Lords, Select Committee on European Union, Written Evidence, Letter from Hans H.J. Labohm, 01.04.05
 - Deelname rondetafelgespek over klimaatverandering en klimaatbeleid met de klankbordgroep Klimaatonderzoek van de vaste commissie voor VROM van de Tweede Kamer, 08.11.04
- lid redactie *Liberaal Reveil* (uitgave van de Teldersstichting)
- lid VVD-Commissie Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking
- voorzitter Subcommissie Ontwikkelingssamenwerking, Internationale Economie, Afrika en Latijns-Amerika van de hiervoor genoemde VVD-Commissie

Afdeling Onderzoek**Bakker, E.***substantiële publicaties*

- ‘Terrorisme, democratie en fundamentele vrijheden na ’11 september’, Nederlands beleid en debat’, in: *Vrede en Veiligheid, Tijdschrift voor Internationale Vraagstukken*, nr. 1, 2004, p. 119-127
- *Towards a new Iraq: making the Transition work. The Role of the International Community*, Seminar proceedings, Instituut Clingendael, Den Haag, 6 februari 2004
- *Massavernietigingswapens en Terrorisme*, Seminar Verslag, Instituut Clingendael, Den Haag, 14 april 2004
- ‘Challenges for the OSCE – A Dutch Perspective’ (samen met B. Bomert), in: *OSCE Yearbook 2003, 2004*, p. 51-60
- ‘Vooruitzichten en scenario’s voor Cuba’, co-publicatie met Bert van der Zwan, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 10, oktober 2004, p. 495-500
- ‘A culture of conflict prevention: OSCE experiences and cooperation with the EU’, in: *The European Union and Conflict Prevention, Policy and Legal Aspects*, edited by Kronenberger and Wouters, TMC Asser Press, The Hague, Chapter 18, p. 393-413
- ‘Zin en onzin van de zoektocht naar oorzaken van terrorisme’, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 1, november 2004, p. 542-547

voorts

- 24 overige publicaties (inclusief 4 dagbladartikelen)
- 27 maal optreden als inleider of forumlid
- 34 dagdelen onderwijs (waarvan 18 extern)

- 79 interviews aan schrijvende pers
- 77 interviews aan radio
- 36 interviews aan tv
- redacteur Helsinki Monitor
- bestuurslid Spolu International
- secretaris - generaal Nederlands Helsinki Comité
- boekenredacteur Vrede en Veiligheid
- redacteur Tijdschrift over Centraal Europa en de Balkan ‘ABLAK’
- dagelijks begeleider promovendus KU Nijmegen, J. van der Lijn

Bentinck, M.R.O.

(vanaf 1 september)

voorts

- 1 maal optreden als inleider of forumlid
- 2 dagdelen onderwijs (waarvan 2 extern)
- associate member van IISS te Londen

Berger, M.

substantiële publicaties

- *Mudawwana. De Marokkaanse Familiewet* (vertaling uit het Arabisch), Ars Aequi, Nijmegen 2004
- ‘Kunnen Arabieren, democratie en islam door één deur?’, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 1, januari 2004, p. 7-11
- ‘Jihad and the letter “t”’ in: *Carsten Niebuhr Biblioteket* (juni 2004, Kopenhagen, vertaald als ‘Jihad og bostavet T’)
- ‘Niet alle boosheid is islamitisch, maar alle moslims zijn boos’, in: *Internationale Spectator*, vol. 59, nr. 11, november 2004, p. 539-542

voorts

- 12 overige publicaties (inclusief 6 dagbladartikelen)
- vast boekenrecensent voor *Onze Wereld*
- columnist *Mensenstreken*
- diverse malen optreden als inleider of forumlid
- 17 dagdelen onderwijs (waarvan 13 extern)
- 15 interviews aan schrijvende pers
- 23 interviews aan radio
- 4 interviews aan tv
- Lid Klankbordgroep ‘Islam in Nederland’, ministerie van Justitie (tot mei 2004)
- lid Klankbordgroep KPMG-rapport Representativiteitsonderzoek van het Contactorgaan Moslims en Overheid en de Contactgroep Islam (april-mei 2004)
- delegatieleider bezoek buitenlandwoordvoerders PvdA, GroenLinks, CDA aan Sudan/Darfur
- Werkgroep Sharia voor WRR-rapport
- adviseurschap Alerdinck Foundation
- Midden-Oosten Werkgroep, KIIB Brussel
- Midden-Oosten Werkgroep, CIEO
- Irak Monitoring Group (met 2 stagiaires) (1 juni-30 september)

Doel, M. van den

(van 1 februari tot 1 oktober)

- substantiële publicaties*
- ‘Preparing the Austrian Armed Forces for the 21st Century’ (met Kees Homan), Clingendael Centre for Strategic Studies, April 2004, 84 p.
 - ‘De militaire ambities van de Europese Unie: *Retoriek of werkelijkheid?*’, Clingendael Essay, mei 2004, 72 p.
 - ‘The Usability of the European Armed Forces. Measuring Input and Output to Military Effectiveness’, Clingendael Publication, November 2004, 102 p.

voorts – 5 overige publicaties (inclusief 4 dagbladartikelen)

Ham, P. van

substantiële publicaties

- ‘Over polders en thuishavens’, in: *De herontdekking van de wereld. Nederlands buitenlands beleid in revisie*, A. van Staden e.a., Clingendael Notitie 22, februari 2004, p. 17-34
- *WMD-Proliferation and Transatlantic Relations: Is a Joint Strategy Possible?* (The Hague: Clingendael Essay), April 2004, 42 p.
- ‘Choosing for Europe: Dutch Foreign and Security Policy Between NATO and the EU’, in Erich Hochleitner (ed.), *Europa und Amerika – Eine Beziehung im Wandel* (Maria Enzersdorf: Österreichisches Institut für Europäische Sicherheitspolitik, 2004)
- ‘The EU’s War Over Iraq: The Last Wake-Up Call’, in Dieter Mahncke, Alicia Ambos and Christopher Reynolds (eds), *European Foreign Policy: From Rhetoric to Reality?* (Bern/Berlin: Presses Interuniversitaires Européennes / Peter Lang, 2004)
- ‘Nieuwe regels voor een nieuw bestel?’, *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 7-8, juli-augustus 2004, p. 339-342
- *Global Security and the Future of EU-U.S. Relations* (with Joseph R. Cerami), - (College Station, Texas, George Bush School of Government and Public Affairs, August 2004)
- ‘Nederland-lite en de opkomst van de merkstaat’, in: H.H. Duijvestijn (ed.), *Branding NL. Nederland als merk* (Den Haag: SMO, 2004)
- ‘Europe’s Strategic Culture and the Relevance of War’, *Oxford Journal of Good Governance*, vol. 1, no. 2, December 2004

voorts

- 8 overige publicaties (inclusief 7 dagbladartikelen)
- 8 maal optreden als inleider of forumlid
- 39 dagdelen onderwijs (waarvan 28 extern)
- diverse interviews ten behoeve van media
- associate editor *Security Dialogue* (Sage)
- editorial board, *Place Branding* (Henry Stewart Publications)
- lid Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) – Commissie Vrede en Veiligheid (CVV)
- adjunct professor, College of Europe (Brugge)
- lid Algemene Redactie *Internationale Spectator*

Leurdijk, D.A.

- substantiële publicaties*
- ‘Kofi Annans pleidooi voor ‘radicale hervormingen’ van de VN’, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 2, februari 2004, p. 84-89
 - ‘NATO and the UN. The Dynamics of an Evolving Relationship’, in: *RUSI Journal*, vol. 149, no. 3, June 2004, p. 24-28
 - ‘NATO’s Shifting Priorities: From Peace Support Operations to Counter-Terrorism’, in: *Peace Operations After 11 September 2001*, 2004, Chapter 3, p. 58-79
- voorts
- 3 overige publicaties
 - 25 maal optreden als inleider of forumlid
 - 30 dagdelen onderwijs (waarvan 11 extern)
 - 65 interviews aan schrijvende pers
 - 99 interviews aan radio
 - 22 interviews aan tv
 - lid Denkgroep Global Governance (Ministerie van Buitenlandse Zaken)
 - stagebegeleiding Geert Steeghs

Löwenhardt, J.H.L.
(50 procent)

- substantiële publicaties*
- ‘Het Nederlandse OVSE-voorzitterschap, Moldova en de Russische diplomatie’, in: *Internationale Spectator*, april 2004, p. 200-205
 - ‘The OSCE, Moldova and Russian Diplomacy in 2003’, in: *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, vol. 20, no. 4, December 2004, p. 1-10
- voorts
- 7 overige publicaties (inclusief 3 dagbladartikelen)
 - 13 maal optreden als inleider of forumlid
 - 4 dagdelen onderwijs (waarvan 2 extern)
 - 5 interviews aan schrijvende pers
 - 3 interviews aan radio
 - voorzitter NGIZ afdeling Amsterdam
 - external examiner Centre for Russian and East European Studies, University of Birmingham en London School of Economics and Political Science
 - OVSE Verkiezingswaarnemer in Oekraïne, december 2004

Meulen, J.W. van der
substantiële publicaties

- ‘Europese minderhedenpolitiek in Centraal-Europa is nog verre van optimaal’, in: *Civis Mundi*, januari 2004, p. 18-24
- *Buurschap houden; De betrekkingen van de EU met de aangrenzende Oost-Europese landen*, Clingendael Essay, februari 2004, 32 p.
- ‘Cooperation in and with the Black Sea Region’, in: *Turkey and the EU. From Association to Accession?*, Record of the High-Level Round Table Conference, The Hague, Ministry of Foreign Affairs, 2004, p. 207-220
- ‘Centraal-Europa en het EU-veiligheidsbeleid’, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 6, juni 2004, p. 293-297
- ‘De nieuwe relaties tussen EU en haar nieuwe Oosterburen’, samenvatting Clingendael-publicatie ‘Buurschap houden. De betrekkingen van de EU met de aangrenzende Oost-Europese landen’. Den Haag 2004, in: *Nederland en het Gemenebest van Onafhankelijke Staten*, GOS-conferentieverslag en Discussiebijdragen, Den Haag, Ministerie van Economische Zaken, 2004, p. 57-67.

voorts

- 5 overige publicaties
- wekelijks commentaar in Het Financieele Dagblad
- 7 maal optreden als inleider of forumlid
- 20 dagdelen onderwijs (waarvan 12 extern)
- 56 interviews aan schrijvende pers
- 66 interviews aan radio
- 18 interviews aan tv
- voorzitter Bibliotheekcommissie Instituut Clingendael

Michalski, A.

substantiële publicaties

- *The Political Dynamics of Constitutional Reform: Reflections on the Convention on the Future of Europe*, Anna Michalski (ed.), Clingendael Study 21, January 2004, 136 p.
- ‘Editor’s Introduction’, in: *The Political Dynamics of Constitutional Reform: Reflections on the Convention on the Future of Europe*, Anna Michalski (ed.), Clingendael Study 21, January 2004, p. 5-10
- ‘The Political Dynamics of Constitutional Reform: Some Reflections on the European Convention’, in: *The Political Dynamics of Constitutional Reform: Reflections on the Convention on the Future of Europe*, Anna Michalski (ed.), Clingendael Study 21, January 2004, p. 121-134
- ‘The Lisbon Process: Lack of Commitment, Hard Choices and the Search for Political Will’, Clingendael Study 23, December 2004, 47 p.

voorts

- 2 overige publicaties

Osinga, F.P.B.

substantiële publicaties

- ‘Netwerkend de oorlog in? “Network Centric Warfare” als twistpunt III’, in: *Militaire Spectator*, januari 2004, p. 5-24
- ‘Défense européenne et capacités militaires: Qui s’en soucie vraiment?’, in: *La Politique Européenne de Sécurité et de Défense. L’UE peut-elle gérer les crises?*, Fabien Terban (ed.), 2004, p. 61-133
- ‘Op drift of op weg? Europese defensie in snelstromende wateren’, in: *Marineblad*, juli/augustus 2004, p. 200-209
- *Science, Strategy and War, The Strategic Theory of John Boyd*, (Eburon: Delft 2004), 356

voorts

- 13 maal optreden als inleider of forumlid
- 7 dagdelen onderwijs
- 5 interviews aan schrijvende pers
- 7 interviews aan radio
- 3 interviews aan tv

Pijpers, A.E.

(60 procent Instituut Clingendael, 40 procent docent Internationale Betrekkingen, Universiteit Leiden)

substantiële publicaties

- *Transatlantic Dialogue on Middle East Policy*, Conference Report Clingendael, juni 2004, 95 p. (redactie, samen met Dalia Dassa Kaye, Council on Foreign Relations)
- ‘Die Niederlande’ (samen met Bart van Mourik), in: Werner Weidenfeld, Wolfgang Wessels (Hrsg.), *Jahrbuch der Europäischen Integration 2003/2004*, Berlin Nomos verlag, 2004, p. 363-366

- ‘Palestijns-Israëlische realiteit en goede Europese bedoelingen’, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 12, december 2004, p. 611-616

voorts

- *Multiple speed Europe: a Credible Alternative?*, note prepared for the Conference ‘Le couple Franco-Allemand et l’Europe: légitime, efficace?’, Paris, IFRI, april 2004, www.ifri.org
- 6 overige publicaties (inclusief 4 dagbladartikelen)
- 6 maal optreden als inleider of forumlid
- 8 dagdelen onderwijs
- 10 interviews aan schrijvende pers
- 21 interviews aan radio
- 3 interviews aan tv
- vice-voorzitter Interdisciplinaire Studiegroep Europese Integratie (ISEI), Den Haag
- lid Assemblée Trans European Policy Studies Association (TEPSA), Brussel
- correspondent van het FORNET Network of Research and teaching on European Foreign Policy, Londen
- ‘external examiner’, Centre of International Studies, University of Cambridge
- penningmeester van de Amsterdamse Kring voor Internationale Betrekkingen
- stagebegeleiding Bart van Mourik

Rood, J.Q.Th.

substantiële publicaties

- ‘The Community Method and the Institutional Balance after the European Convention’, in: *The Political Dynamics of Constitutional Reform*, Anna Michalski (ed.), Clingendael Study 21, January 2004, p. 71-84
- ‘Nederland zoekend in een veranderend Europa’, in: *De herontdekking van de wereld. Nederlands buitenlands beleid in revisie*, A. van Staden e.a., Clingendael Notitie 22, februari 2004, p. 35-56
- ‘De ontdekking van Europa. Het Europese onbehagen van Nederland.’, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 3, maart 2004, p. 119-122
- ‘Europese integratie en democratie. Enige kanttekeningen bij het democratische gehalte van de Europese besluitvorming.’, in: *Vrede en Veiligheid. Tijdschrift voor Internationale Vraagstukken*, nummer 1, 2004, p. 93-108
- ‘Nederland op de voorzitterstoel van de Europese Unie’, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 6, juni 2004, p. 287-292
- ‘Het Europese Nabije Oosten als testcase voor het Europese buitenlands beleid?’, in: *Vrede en Veiligheid. Tijdschrift voor Internationale Vraagstukken*, nummer 4, 2004, p. 495-499

voorts

- 2 overige publicaties
- 24 maal optreden als inleider of forumlid
- 43 dagdelen onderwijs (waarvan 22 extern)
- 6 interviews aan schrijvende pers
- 3 interviews aan radio
- 2 interviews aan tv
- voorzitter Europaberaad Clingendael
- lid stuurgroep Duitsland Instituut Amsterdam
- lid Commissie Europese Integratie AIV
- voorzitter Werkgroep Oostelijke burenen (WOB), AIV

- lid Begeleidingscommissie evaluatie uitbreiding EU van IOB/Ministerie van Buitenlandse Zaken
- voorzitter ISEI
- bijzonder hoogleraar Universiteit Utrecht
- lid Algemene Redactie Internationale Spectator
- lid Redactie Vrede en Veiligheid
- voorzitter Adviesraad CIEP

Tromp, B.A.G.M.

substantiële publicaties

- ‘Democratie of vrijheid?’, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 1, januari 2004, p. 2-6
- ‘Een nieuwe zelfstandigheidspolitiek’, in: *De herontdekking van de wereld. Nederlands buitenlands beleid in revisie*, A. van Staden e.a., Clingendael Notitie 22, Den Haag, Instituut Clingendael, 2004, p. 57-70
- ‘The Bush Administration and its Reaction to 9/11. A Historical Perspective’, in: *Post-Cold War Europe, Post-Cold War America*, Ruud Janssens en Rob Kroes (Ed.), Amsterdam, VU University Press, 2004, p. 101-108
- ‘Europe: The Asymptote of Political Integration’, in: *the Modern World-System in the Longue Durée*, Immanuel Wallerstein (Ed.), Boulder – London, Paradigm Publishers, 2004, p. 47-63
- ‘Problemen van representatieve democratie’, in: *De staat van de democratie. Democratie voorbij de staat*. WRR Verkenningen, E.R. Engelen en M. Sie Dhian Ho (red.) Amsterdam, Amsterdam University Press 2004, p. 339-360
- Hoe de wereld in elkaar zit. 25 jaar politiek, cultuur en maatschappij, Amsterdam, Prometheus, 2004, 230 p.

voorts

- 31 overige publicaties (inclusief 20 dagbladartikelen)
- 51 wekelijkse column in *Elsevier*
- 7 maal optreden als inleider of forumlid
- 13 dagdelen onderwijs
- 9 interviews aan schrijvende pers
- 15 interviews aan radio en tv
- lid Commissie Vrede en Veiligheid, Adviesraad Internationale Vraagstukken
- bijzonder hoogleraar in de theorie en geschiedenis van de internationale betrekkingen, Universiteit van Amsterdam
- lid Jury NGIZ-prijsvraag beste doctoraal-scriptie op het gebied van de internationale politiek
- lid Werkgroep Eurodéfense, EBN

Wijk, R. de

substantiële publicaties

- ‘The Reform of ESDP and EU-NATO Cooperation’, in: *The International Spectator*, January-March 2004, p. 71-82
- ‘Transatlantic Relations: A View from the Netherlands’, in: *International Journal*, vol. LIX, Number 1, Winter 2003-4, p. 167-186
- ‘The implications for Force Transformation: the Small Country Perspective’, in: D. S. Hamilton (ed), *Transatlantic Transformations: Equipping NATO for the 21st Century*, Centre for Transatlantic Relations, Johns Hopkins University, Washington, p. 115-146
- ‘Het gevaar van succes in de strijd tegen terrorisme: portret van de nieuwe vijand’, in: *Justitiële Verkenningen*, nr. 3, 2004, p. 43-54

- ‘European View’, in: G. Lindstrom en B. Schmitt (red), *One Year on: lessons from Iraq*, Challot Paper no. 68, EU ISS, Paris, March 2004
- ‘Defensiebeleid in relatie tot veiligheidsbeleid’, in: *Krijgsmacht: studies over de organisatie en het optreden* (Kluwer, Alphen aan de Rijn), p. 147-178
- ‘The Efficacy of ESDP’, in: E. Reiter (red.), *Jahrbuch fur Internationale Sichterheitspolitik 2004* (Mitter, Wien), p. 329-348
- *The Union’s Foreign, Security and Defence Policies and Austria’s Ambitions*, Strategische Analysen, Wenen, November 2003 (verschenen in 2004)
- ‘De functie van de NAVO geërodeerd door de regering-Bush’, in: *Internationale Spectator*, vol. 58, nr. 10, oktober 2004, p. 478-483
- ‘Dilemma’s voor het toekomstige landoptreden’, in: symposiumboek *De toekomst van het Landoptreden*, Koninklijke landmacht, Den Haag, 10 december 2004, p. 17-26
- ‘Het gebruik van hard en soft power in de internationale betrekkingen’, in: *Amerika en Europa: Mars en Venus?* (Atlantische Commissie, Den Haag), 2004, p. 9-17
- Co-author: *European Defence: A Proposal for a White Paper*. Report by an independent Task Force set up after a decision of the EU-Laeken Summit, 2001 (EU ISS, Paris)
- Co-author: *A European Defence Strategy*. Report by an Independent Task Force set up by the Bertelsmann Foundation

voorts

- 6 overige publicaties (inclusief 3 dagbladartikelen)
- 30 maal optreden als inleider of forumlid
- ruim 150 interviews voor radio, televisie en schrijvende pers
- bijzonder hoogleraar Universiteit Leiden
- hoogleraar KMA
- lid van de Raad voor het Defensieonderzoek TNO
- lid van het hoofdbestuur van de Europese Beweging Nederland
- lid van het hoofdbestuur van de Atlantische Commissie
- Board CEPS/IISS European Strategy Forum
- Board Member International Legal Alliances
- houder van de bijzondere leerstoel Krijgsmacht & Samenleving, Benelux Universitair Centrum

Afdeling Opleidingen

Bakker, A.G.A.

onderwijsactiviteiten

- 8 colleges, waarvan 4 over de Britse politieke verhoudingen en 4 over de moderne geschiedenis van Europa

voorts

- 41 maal optreden voor radio, 2 maal voor tv als Verenigd Koninkrijk specialist

Boot-Matthijssen, M.

onderwijsactiviteiten

- Ontwikkeling en uitvoering vak *Security and International Law in a Multilateral World* (i.s.m. Edwin Bakker), Masters International Relations and Diplomacy i.s.m. Universiteit Leiden

- Ontwikkeling en begeleiding module Vredes- en Veiligheidsvraagstukken, Hogere Defensievorming (HDV), i.s.m. Instituut Defensieleergangen
 - Coördinatie en begeleiding Good Governance and the Role of the Armed Forces in a Democracy (i.s.m. Lesperssi, Jakarta)
 - Begeleiding werkgroepen Leergang Buitenlandse Betrekkingen
 - Colleges: 8 maal, waaronder *Introduction to the International Criminal Court; Security and International Law; Implementation of International Humanitarian Law; International Law and the Use of Force*
- onderzoeksactiviteiten*
- Onderzoek mensenrechten en oorlogs(straf)recht met betrekking tot internationale veiligheidsvraagstukken, met nadruk op het permanent Internationaal Strafhof
- substantiële publicaties*
- M. Boot-Matthijssen, De berechting van voormalige machthebbers – over juridische mogelijkheden en politieke dilemma's in Irak, 47 *Militair Rechtelijk Tijdschrift* 171-176 (2004)
- voorts*
- 2 maal interview schrijvende pers
 - 2 maal interview radio
- overig*
- senior editor *Leiden Journal of International Law*, International Criminal Court section
 - redactielid *Militair Straf- en Tucht recht* (v.d. Bosch c.s.), commentaar Wet Internationale Misdrijven
 - vaste medewerker *Militair Rechtelijk Tijdschrift*

Boudewijn, R.

- onderwijsactiviteiten*
- projectleider Adepttraining *How to Operate in Brussels* (juni 2004)
 - projectleider Adepttraining *Social Affairs/Employment*
 - projectcoördinatie Europa-cursussen voor de Ministeries van V&W, Defensie, BZK en LNV, alsmede andere opdrachtgevers (o.a. Nuffic, Erasmus Universiteit)
 - 38 dagdelen onderwijs en 22 dagdelen (onderhandelings)training (Clingendael, Universiteit Leiden, diverse Hogescholen, Opole PL en Dubrovnik HR)
 - werkgroepbegeleiding
 - ontwikkelen en/of actualiseren opleidingsmateriaal en casuïstiek
 - acquisitie
- substantiële publicaties*
- Boudewijn, R. en M. van Keulen, 'Roemenië: het te korte decennium tot 2007', in: *Internationale Spectator* (58) 3, p. 139-142
 - Boudewijn, R. 'Haalt Roemenië 2007?', in: *Jason Magazine* (2004) 1. p. 11-15
 - Boudewijn, R. en P.C.J. van Grinsven, 'Geloofwaardigheid boven sentimenten: EU-toetredingsonderhandelingen met Turkije, in: *Internationale Spectator* (58) 9, p. 435-437
- voorts*
- lid Algemeen Bestuur Stichting Jason
 - 2 opinie artikelen landelijke dagbladen
 - 2 boekrecensies
 - 1 repliek (met M. van Keulen)
 - 6 gastlezingen
 - 3 bijdragen symposia

- 4 radio 1-debatten inzake toetreding Turkije
- 2 interviews radio Polen
- 1 interview radio Kroatië
- 2 televisie-interviews in Nederland en 2 in Polen
- 5 interviews schrijvende pers (o.m. *The Guardian*, *Turkish Daily News*)

Eysink, S.

onderwijsactiviteiten

- opleidingscoördinatie en curriculumontwikkeling:
 - opleiding voor Junior diplomaten Indonesië
 - opleiding voor Mid-Career diplomaten Indonesië
 - opleiding voor High-Level diplomaten Indonesië
 - werkgroepbegeleiding LBB
 - werkgroep- en workshopbegeleiding HDV
 - ontwikkeling simulaties en casuïstiek
 - 20 dagdelen onderwijs en training
 - 1 onderhandelingsseminar

onderzoeksactiviteiten

- Onderzoek verhouding mensenrechten en internationale politiek in het algemeen en met betrekking tot de regio Zuidoost Azië
- De rol van mensenrechten in de veiligheidssituatie in de Balkan

voorts

- lidmaatschap van de werkgroep Internationale Bescherming Mensenrechten van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten

Gonggrijp, T.J.

(in dienst tot 1 mei 2004)

onderwijsactiviteiten

- projectcoördinatie EZ managementconferentie
- projectcoördinatie Europa cursussen voor SZW; EZ; Europa in Vogelvlucht
- werkgroepbegeleiding interdepartementale EU-voorzitterschapscursus en LBB
- 9 dagdelen colleges en training
- schrijven van simulaties en casuïstiek

voorts

- lid Ondernemingsraad

Grinsven, P.C.J. van

onderwijsactiviteiten

- programmacoördinator Internationale Betrekkingen en Diplomatie, en Europese samenwerking voor de cursussen:
 - Leergang Buitenlandse Betrekkingen
 - LNV-Leergang Internationaal Beleid
 - Junior Indonesië
 - Europa in Vogelvlucht
 - Basisoriëntatie Justitie
- 34 dagdelen onderwijs (inclusief 12 dagdelen Masters Leiden), 24 dagdelen training
- werkgroepbegeleiding LBB, LMD, LCA, Indonesië
- begeleiding EU simulatie LBB
- onderhandelingstrainingen voor: Clingendael, ministerie Buitenlandse Zaken Estland, Universiteit Ljubljana, Fontys Hogeschool Rotterdam

- docent Masters International Relations and Diplomacy (i.s.m. Universiteit Leiden), module Diplomacy in Europe (12 bijeenkomsten)
- substantiële publicaties*
- Grinsven, P.C.J. van, “The European Council under Construction: EU Top-Level Decision Making at the Beginning of a New Century”, in: Meerts, P. and F. Cede (eds.), “*Negotiating European Union*”, London: Routledge, 2004
 - Grinsven, P.C.J. van, “De ontdekking van Europa. Het onbehagen van Nederland in het licht van EU voorzitterschap:”, in: *Christen-Democratische Verkenningen (CDV)*, zomer 2004
 - Boudewijn, R. & P.C.J. van Grinsven, “Geloofwaardigheid boven sentimenten: EU-toetredingsonderhandelingen met Turkije”, in: *Internationale Spectator*, september 2004
 - Grinsven, P.C.J. van & J.Q.Th. Rood, “De ontdekking van Europa: het Europese onbehagen van Nederland”, in: *Internationale Spectator*, maart 2004
- voorts*
- 3 artikelen in landelijke dagbladen
 - 4 lezingen
 - 3 interviews radio
 - 2 interviews schrijvende pers
 - secretaris Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken (NGIZ)
 - lid CDA-Commissie Buitenland
- Keulen, M. van**
onderwijsactiviteiten
- projectleiding en programma-coördinatie Europese samenwerking: concourstrainingen en Europa-cursussen voor de ministeries van Binnenlandse Zaken; Justitie; Economische Zaken en Verkeer & Waterstaat
 - 15 dagdelen onderwijs en (onderhandelings-)trainingen
 - werkgroepbegeleiding voor LBB; LOD; ADEPT/HOB en de interdepartementale EU-voorzitterschapscursus
 - samenstellen en actualiseren van EU-opleidingsmateriaal en casuïstiek
- onderzoeksactiviteiten*
- 0,4 fte: promotieonderzoek, verbonden aan het *Centre for European Studies*, Universiteit Twente
 - *visiting studentship*, Department of Political and Social Sciences, European University Institute, Florence
 - workshopcoördinatie Multi-level governance and the EU constitution, jaarcongres *Institute for Governance Studies*
 - organisatie interdepartementale workshop *Nationale implementatie van EU-beleid*, Den Haag
 - afstudeerbegeleider WO-studenten Bestuurskunde
- substantiële publicaties*
- Keulen, M. van, 2004, What happens at Home. Negotiating EU-Policy at the Domestic Level, in: Meerts, P. W. and F. Cede (eds.): *Negotiating European Union*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 35-50
 - Keulen, M. van, 2004, *The Netherlands 2004: EU Council Presidency: Dutch EU Policy Making in the Spotlights*, Stockholm: Swedish Institute for European Policy Studies
 - Keulen, M. van, 2004, Nederlandse EU-Belangenbehartiging: tussen Consensus en confrontatie, in; *Bestuurskunde*, 13(6), 263-270

- Keulen, M. van en M. Sie Dhian Ho, 2004, *The Dutch at the Helm: Navigating on a Rough Sea. The Netherlands 2004 EU Council Presidency*, Paris: Notre Europe
- Keulen, M. van & J.Q.Th. Rood, 2004, Nederland op de voorzittersstoel van de Europese Unie, in: *Internationale Spectator*, 58(6), juni 2004, pp.287-292
- Keulen, M. van en R. Boudewijn, 2004, Roemenië: Het te korte decennium tot 2007, in: *Internationale Spectator*, (58)3, pp. 139-142

voorts

- lid Ondernemingsraad
- secretaris *Interdisciplinaire Studiegroep Europese Integratie*
- lid *European Research Colloquium*, Nederlandse Onderzoeksschool voor de Bestuurskunde
- 1 televisie interview
- 2 radio interviews
- 5 interviews schrijvende pers
- 2 boekbesprekingen; 1 repliek

Larosch, J.

onderwijsactiviteiten

- Opleidingscoördinatie en curriculumontwikkeling:
 - Leergang Buitenlandse Betrekkingen 59 (LBB)
 - Leergang Internationaal Beleid, voor beleidsmedewerkers van het Ministerie van LNV
 - Ontwikkeling simulatie Europese integratie
 - Ontwikkeling projectopdracht “Actuele dilemma’s in het Nederlands buitenlands beleid”
 - ontwikkelingen werkgroepopdrachten LBB
 - 12 dagdelen onderwijs en training

Mans, U.

onderwijsactiviteiten

- programma-coördinatie Internationale Veiligheid: Cursus civiel-militaire samenwerking in Indonesië
- curriculumontwikkeling en programma-coördinatie Internationale Diplomatie: cursus diplomaten uit Soedan (stafleden ministerie van Buitenlandse Zaken)
- curriculumontwikkeling en programma-coördinatie Internationale Diplomatie: cursus diplomaten uit Soedan (SPLM vertegenwoordigers)
- project- en curriculumontwikkeling; projectleiding en programma-coördinatie Internationale Veiligheid: seminar over Security Sector Reform in Oeganda (Kampala)
- curriculumontwikkeling en programma-coördinatie Internationale Veiligheid: Cursus HDV
- 11 dagdelen onderwijs en (onderhandelings-)trainingen
- werkgroepbegeleiding voor LBB
- samenstellen en actualiseren van opleidingsmateriaal en casuïstiek

substantiële publicaties

- ‘The new war in Darfur’, in: *African Affairs*, 103 (2004), 291-294. Royal African Society
- ‘Bemiddelaars zonder gezamenlijke visie: een belemmering voor vrede in Afrika’ in: *Vrede en Veiligheid*, 33 (2004) 3
- ‘Mediation in Sudan: do African conflicts need better mediators?’, in: *ADR Actueel*, 8, (2004), 8

voorts

- boekbespreking *Journal of Modern African Studies*
- media/publieke optredens:
 - Afrika Dag (Evert-Vermeer Stichting), Utrecht. Gastspreker over EU-beleid ten aanzien van Soedan
 - tv interview voor ‘Knevel op Zaterdag’ over de veiligheidssituatie in Somalië
 - radio interview over de politieke situatie in Soedan
 - Genocide conference (GTI), Utrecht. Gastspreker over de rol van de internationale gemeenschap in DR Kongo
 - Sudan conference (Centre for Genocide and Holocaust Studies), Amsterdam. Gastspreker over de rol van internationale gemeenschap in Soedan

Melissen, J.

onderwijsactiviteiten

- hoofd afdeling Opleidingen
- advisering diplomatieke opleidingen
- 50 dagdelen onderwijs, incl. seminars aan buitenlandse diplomatieke academies (Bukarest, Wenen)
- organisatie conferenties (internationaal en op Clingendael)

onderzoeksactiviteiten

- projectleider Projectgroep ‘Public Diplomacy’
- afronding Engelstalig boek over public diplomacy
- participatie met eigen paper in verschillende internationale conferenties in buitenland en Nederland
- associate editor wetenschappelijk tijdschrift *Diplomacy & Statecraft*
- managing editor *Clingendael Discussion Papers in Diplomacy*
- redactielid vaktijdschrift *Place Branding*
- redactielid wetenschappelijk tijdschrift *Vrede & Veiligheid*

substantiële publicaties

- ‘Summit Diplomacy Coming of Age’, in: Christer Jönsson and Richard Langhorne eds, *Diplomacy* (London & Thousand Oaks, Cal.: Sage, 2004), p. 185-202
- ‘Public Diplomacy in Contemporary Diplomatic Practice’, in: *Public Diplomacy and the Media* (Zagreb: Diplomatic Academy of Croatia, 2004), p. 115-128
- ‘Where is Place Branding Heading’, *Place Branding* (1/1) 2004, p. 26-27
- ‘Diplomatie en buitenlandse publieke opinie. “Public Diplomacy” op de werkvloer van de IB’, *Vrede en Veiligheid* 33/1 (2004), p. 35-44
- ‘Publieksdiplomatie. Een goede tandem met branding’, in: H.H. Duijvestijn et.al., *Branding NL. Nederland als Merk* (Den Haag: SMO, 2004), p. 39-50

voorts

- deeltijdhoogleraar Vakgroep Politieke Wetenschappen Universiteit Antwerpen
- lid Adviesraad Opleidingen
- lid European Diplomatic Training Initiative
- lid Group on Diplomacy, British International Studies Association
- Fellow, Royal Historical Society
- Clingendael course director MA in International Relations & Diplomacy met Universiteit Leiden
- Advieswerk ministerie van Buitenlandse Zaken, CFSP Working Group on Training (European Diplomatic Programme)

- Advieswerk ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Voorlichting Buitenland
- 1 overige publicatie
- interviews voor schrijvende pers en radio

Nollen, S.J.

onderwijsactiviteiten

- algemene opleidingscoördinatie cursussen Europese integratie
- projectleider interdepartementale EU-voorzitterschapskursus van Clingendael en EIPA
- projectleider ADEPT/HOB november 2004
- EU seminar Diplomatieke Academie Bulgarije
- 34 dagdelen onderwijs en training
- werkgroepbegeleiding Gym V&V
- ontwikkeling simulaties en casuïstiek
- opzetten van de Clingendael-EIPA website voor de interdepartementale EU-voorzitterschapskursus
- vernieuwen website Concourstraining

onderzoeksactiviteiten

- Schout, A. en Nollen, S.J., ‘Nederland ongewenst gidsland als EU-voorzitter, in: *Openbaar Bestuur*, nr. 10, oktober 2004, p. 2-5.
- diverse onderzoekswerkzaamheden in het kader van het EU-voorzitterschapsproject

voorts

- hoofd sectie Europese samenwerking
- acquisitie nieuwe opdrachten
- lid Adviesraad Opleidingen
- 1 interview schrijvende pers

Pietersma, H.Y.K.

onderwijsactiviteiten

- Opleidingscoördinatie en curriculumontwikkeling:
 - Leergang Midden-Europese Diplomaten (LMD)
 - Leergang Oost-Europese Diplomaten (LOD)
 - Alumni Cursus Midden en Oost-Europese Diplomaten
 - Project Institutionele Opbouw Diplomatieke Academie Roemenië
 - Seminar International Negotiations
 - projectvoorstel MATRA 2005-2007 (LNL/LZOD/LOD/Alumni/Roemenië)
 - 2 dagdelen onderwijs
 - coördinatie verschillende seminars LNV Leergang Internationaal Beleid
 - werkgroepbegeleiding LCA

voorts

- evaluatie missie Diplomatieke Academie Roemenië
- artikel in *EU-25 Watch*, no. 1, jaargang 2004, Institut für Europäische Politik, Berlijn
- lid Ondernemingsraad

Seela, U.*onderwijsactiviteiten*

- opleidingscoördinatie en curriculumontwikkeling:
 - opleiding voor diplomaten Irak
 - alumniweek voor oud-cursisten LOD
 - opleiding Diplomatie in Beweging voor beleidsmedewerkers van ministerie van Buitenlandse Zaken
 - werkgroepbegeleiding HDV
 - 3 dagdelen onderwijs en training

onderzoeksactiviteiten

- opzetten onderzoeksproject ‘Rogue States’

substantiële publicaties

- (met Joost Lagendijk) ‘Pulling up conflicts by the roots: Towards a Conflict Prevention Assessment of EU Policies’ in: V. Kronenberger and J. Wouters (eds.), *The European Union and Conflict Prevention*, TMC Asser Press, The Hague, The Netherlands, 2004, p. 271-289.
- (met Peter van Grinsven) ‘Turkije brug tussen EU en moslimwereld’, in: *Trouw*, 16 december 2004.

Ton, R.S.*onderwijsactiviteiten*

- opleidingscoördinatie internationale betrekkingen en diplomatie:
 - Leergang Buitenlandse Betrekkingen
 - Leergangen voor buitenlandse diplomaten
 - internationale opleidingen voor vakministeries
 - seminars internationaal beleid
 - trainer multilaterale onderhandelingen
 - begeleiding projectgroepen
 - voorzitten van debatten en panels
 - 46 dagdelen onderwijs (Nederland/buitenland)

voorts

- hoofd sectie Internationale Betrekkingen en Diplomatie
- algemene coördinatie van de sectie IB&D
- acquisitie en ontwikkeling nieuwe projecten (binnen- en buitenland; inclusief institutionele ontwikkeling)
- curriculum ontwikkeling
- gastdocent Europese integratie Strategic Command Course, Bramshill College, UK
- gastdocent Utrecht University College
- Missie Diplomatieke Academie, Sofia, Bulgarije (2x)
- Missie Master’s Programme in Economic Management, Addis Ababa, Ethiopië
- Missie Centre of Education and Training, Jakarta, Indonesië
- 1 maal interview tv; 3 maal schrijvende pers; 2 maal radio
- lid European Diplomatic Programme
- lid overleg sectiehoofden
- lid PR-beraad
- lid Adviesraad Ethiopië
- secretaris Adviesraad Opleidingen

Toxopeus, R.S.E.V.*onderwijsactiviteiten*

- projectleiding en programma-coördinatie Internationale Veiligheid: Leerprogramma Internationale Politie Oriëntatie

- projectleiding, programma-coördinatie en -begeleiding Europese Samenwerking: Europese Politie en Justitie samenwerking, Justitie, ADEPT/HOB
 - 10 dagdelen onderwijs en (onderhandelings-)trainingen
 - werkgroepbegeleiding voor LOD; ADEPT/HOB; HDV
 - samenstellen en actualiseren van opleidingsmateriaal en casuïstiek
- onderzoeksactiviteiten*
- evaluatieonderzoek Nederlands EU-voorzitterschap: JBZ-dossier, i.s.m. IOB
 - CCSS-onderzoek nationale veiligheid i.o.v. ministeries van Justitie, Binnenlandse Zaken, Buitenlandse Zaken en Defensie
- substantiële publicaties*
- Rapport CCSS-04-003 *Nationale Veiligheid. Aanzet voor een interdepartementale beleidsverkenning*
 - Redactie *Able and willing? Police leaders questioning international co-operation*
- voorts*
- lid Ondernemingsraad
 - boekbespreking *Internationale Spectator*

III STAF CLINGENDAEL

Staf Clingendael (indien niet anders is aangegeven) per 31 december 2004

Afdeling/functie

Naam

Directie

directeur	prof.dr A. van Staden
adjunct-directeur	drs P.W. Meerts
wetenschappelijk adviseur	drs H.H.J. Labohm
wetenschappelijk adviseur	gen.-majoor b.d.. mr drs C. Homan
wetenschappelijk adviseur	prof.dr R. de Wijk
directiesecretaresse	mw J.A. Gerharz
personeelsconsulent	mw M.C. Mennes-Leijh

Afdeling Onderzoek

hoofd	prof.dr J.Q.Th. Rood
plv. hoofd	dr P. van Ham
wetenschappelijk medewerker	dr. E. Bakker
wetenschappelijk medewerker	dhr. mr M.R.O. baron Bentinck
wetenschappelijk medewerker	ir T.P. Bouta
wetenschappelijk medewerker	prof.dr ir G.E. Frerks
wetenschappelijk medewerker	drs L. van de Goor
wetenschappelijk medewerker	drs. B.W.N. Klem
wetenschappelijk medewerker	drs D.A. Leurdijk
wetenschappelijk medewerker	mw prof.dr J.G. van der Linde
wetenschappelijk medewerker	drs J.W. van der Meulen
wetenschappelijk medewerker	mw dr A.K.G. Michalski
wetenschappelijk medewerker	lkol F.P.B. Osinga
wetenschappelijk medewerker	dr A.E. Pijpers
wetenschappelijk medewerker	dr E. Rogier
wetenschappelijk medewerker	mw drs S.E.M. Verstegen
wetenschappelijk medewerker	ir J. de Zeeuw
hoofd secretariaat	mw B. Leiteritz
secretaresse	mw C.S. Abdoel Wahid
secretaresse	mw. C.E.H. van der Heiden
secretaresse	mw. A. Hellinga
secretaresse	mw. P.R. Henskes
secretaresse	mw D.L. Kranendonk-Wierenga

Afdeling Opleidingen

hoofd	dr J. Melissen
wetenschappelijk medewerker	drs A.G.A. Bakker
wetenschappelijk medewerker	mw dr M. Boot-Matthijssen
wetenschappelijk medewerker	drs R. Boudewijn
wetenschappelijk medewerker	mw. mr S. Eysink

wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
wetenschappelijk medewerker
stafassistent
coördinator organisator
medewerker didact. en organ. ondersteuning
hoofd secretariaat
secretaresse
secretaresse
secretaresse
secretaresse
secretaresse

Stafbureau Externe Betrekkingen

hoofd
wetenschappelijk medewerker
staf-assistent
staf-assistent

drs P.C.J. van Grinsven
mw drs M. van Keulen
drs. J. Larosch
drs U. Mans
mw drs S.J. Nollen
mw drs H.Y.K. Pietersma-Grit
mw. drs. U. Seela
mw. drs. R.S.E.V. Toxopeus
drs R.S. Ton
aooi R.B. Vijsma
mw S.M. Vogelsang
mw C.J. van Egmond-Boeye
mw C.C.Y.W. ten Have
mw D.M. Belfor
mw R.R. Jitan
mw C.M. Lentze-Zammito
mw M. van Oudheusden
mw C. Velkamp

drs P.W. Meerts
mw drs A.C. Gans-Pronk
mw E.H. Houpt
mw S.M. Vogelsang

Stafbureau Internationale Spectator

hoofdredacteur
eindredacteur
eindredacteur

prof.dr A. van Staden
drs G.J. Telkamp
drs P.A. Schregardus

Stafbureau Informatisering

hoofd
systeembeheerder
webmaster

drs G.W. van der Velden
dhr B. Martinez Mayans
dhr C.H.M.J. Smeets

Stafbureau Bedrijfsvoering

hoofd
receptioniste/telefoniste
receptioniste/telefoniste
receptioniste/telefoniste
beheerder
bode/huismeester

dhr R.E. de Boer
mw E. Oliehoek-Vergeest
mw M.J. Velders
mw. N. Verbon
dhr A.H.I.M. Nieuwenhuis
dhr M.A. William

Stafbureau Financiële Administratie

controller
hoofd financiële administratie
boekhoudassistent

dhr R.E. de Boer
dhr S. Boejharat
mw H. Gangadajal

Stafbureau Bidoc

hoofd
plaatsvervangend hoofd
informatiespecialist

dhr R.E. de Boer
mw S. van Ankeren
mw drs A.C. Molenaar

Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken

officemanager

mw C. Snoeks-Bakker

MUTATIES

Aangesteld in 2004:

dhr mr baron M.R.O. Bentinck
mw ir N.W. Douma
mw mr S. Eysink
mw C.E.H. van der Heiden
mw A. Hellinga
drs J. Larosch
drs U. Mans
mw drs U. Seela
mw C. Snoeks-Bakker

Vertrokken in 2004:

ktz b.d. R. Caspari
kol b.d. drs M. van den Doel
mw ir N.W. Douma
lkol R.P. van Eysden
mw drs T.J. Gonggrijp
mw drs I.A.M. d'Hooghe
mw drs M. Huber
ktz b.d. drs W.J.J. van der Knaap
mw E.F. Muntinga
drs Th.J. Postma
mw J.M. Schneiders-van Schie